

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-szoros péntek sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszaki egyetemi

várak.

TELEFON-SZÁM:

KIADÓHIVATAL.

Aradi Nyomda Részvény-

Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Vasárnap, szeptember 13.

Kivertük a szerbeket a Délvidékről.

Orosz ágyuk a magyar parlament előtt.

Kétszázhuszezer hadifogoly Németországban

Mai számunk főbb közleményei:

Hogyan védelmeztük Lemberget.

Sebesültkórház az árva-házban.

Hogyan utazott el Varsóból az osztrák-magyar konzulátus?

Paris a németek ostromát várja.

Anglia lánghaborítja Európát.

A törbeccsált Timok divízió.

Arad bucsuja a szász tisztektől.

A kiralygyilkosok orszaga és szövetségesei.

Aradiak levelei a harcterekről.

Agyonlőtt nazarénus katonára.

Ágyuk a parlament előtt.

Arad, szeptember 12.

Orosz-Lengyelországban küzdő, diadalmas csapataink üzenetet küldtek a magyar fővárosnak, és általa egész Magyarországnak. Az üzenet nem papíron jött, a mondanivalói nincsenek szavakba öntve. A háboru nyelvét tolmácsolja a forma, a melyben hozánk érkezett. Tizenhat orosz ágyu ez az üzenet, egy töredéke a gazdag zsákmánynak, a melyet Auffenberg a krassniki csatában szerzett. Tizenhat orosz ágyu, amelyet a parlament sok tornyu, néma épülete előtt állítottak föl, hogy Budapest népének szóljon. Ágyuk a parlament előtt! A parlamentben megszakadt a munka, amely a nemzet sorsát, jövőjét intézik; nem szereznek törvényeket a polgárok számára. A nemzet sorsa, jövődje, a polgárok léte fölött ott döntenek, a hol ezek az ágyuk, gyilkos halált osztva, jártak, és ahol azokat, emberfölötti harc árán, kicsavartuk ellenségeink kezéből. A meghódított ágyuk folytatják a törvényhozás munkáját, — hogy a hadsereg sikerei után újra a békés működés vegye át szerepét.

Mennyi mindenről beszélnek, komor némaságukban, ezek az idegen ágyuk! A vitézségnek, a harcedztségnek, a vezéri ügyességnek és a katonák lelkesedésének csodálatos összeolvadásáról, amely a támadásnak elháríthatatlan acélját teremtette meg, és adta hadseregünk kezébe, szólnak bizonyára sok hősi önfeláldozásról, sok elhullott vérről, sok szenvedésről, amelybe ez a hódítás került: de beszélnek azoknak a veszteségeiről, nagy, töméntelen veszteségeiről is, akiktől a tizenhatágyut és társaikat mi zsákmányoltuk.

A szürke csövek, védő-köpenyek és lafetták egyébről is beszélnek. Maghazudtolását a cári hadsereg és a hi-

res orosz tüzérség nagy erejéről, győzhetetlenségéről kürtölt híreknek. Se a számbeli túlerő, sem a francia milliárdokon szerzett hadi felszerelés nem tudja eléggé ellensúlyozni azt, a mi a mi katonáinkban szinte tulságosan van, az orosz katonákból pedig egészen hiányzik: az öntudatos, veszedelemtől nem féltő, szívós harci bátorságot, a lelkesedésnek tüztét. Legendák járnak erről a harctér felől jövő hírekben, sebesültjeink és még inkább az idehozott orosz foglyok ajkain és a legendákról beszélnek a körjük se regló tömegeknek az orosz ágyuk is.

Akik pedig mély elgondolkodással figyelnek az ágyuk misztikus beszédére, még egyet megérthetnek abból. A tizenhat orosz ágyu és az a kétszáz, amelyet Auffenberg zsákmányolt, — várja, hívja a társait. Ma még szinte megpróbáltató türelemmel, nehezen várjuk az óriás harcnek eldőlését, amelyet Lemberg körül fölvett támadásunk provokált; a inesszeségből egyre fokozódó izgalommal kísérik hadseregünk alig elképzelhető, nagy munkáját, amely csak lépésről-lépésre tud előnyt szerezni az ellenség fölött. De az orosz ágyuk, amelyek valaha az ellenség üzenetét tolmácsolták kartácsok és gránátok nyelvén, most bennünket intenek bizakodásra: hogy az a vitézség és a vezetőknek az akiváló tehetsége, a mely Orosz-Lengyelországban mind feljebb szaporítja diadalait, Kelet-Galiciában, a legnehezebb, a legfontosabb feladat színhelyén is új diadalokat, új győzelmekről tanuskodó ágyukat fog szerezni. És minél lassabban, minél több akadály árán kell megszerezni a sikert, annál több döntő jelentősége lesz annak.

A parlamentben hangzott el a szó, amely a kikerülhetetlen hadüzenethez a nemzet lelkesedését fűzte, amely a

háboruhoz bizalomteljes reményeit tolmácsolta — és ime, itt vannak az ágyuk, a harcéréről küldött ágyuk, a melyek a parlamentben kimondott szó igazságát, a remények jogos voltát igazolják. A harcba hívott katonák üzennek az orosz ágyuk által a parlamentnek: „amit ránk bizott a nemzet, elvégezzük!”

Anglia lángba borítja egész Európát.

(Spanyolországot és Portugáliát háborúba akarják hajszolni. — Az angol külpolitika gaszágai.)

Távirati tudósítás.

Bécs, szeptember 12.

Nem tudható, miképen fog végződni a háboru Angolországra. Lehet, hogy megtépve ugyan, de meg nem döntve kerül ki belőle, az is lehet, hogy most pusztul el örökre a földkerekségen való kevély, önhitt uralma. De bármi következne is, egy dolog már most is bizonyos: több szegényt, több csufszágot és több aljasságot egyik hadviselő nemzet számlájának terhére sem fog irni a történelem.

A legtöbb szegény pedig nem is a harcra ragad Angolország oimerére. Az igazi, a nagy gyalázatoságot az angol diplomácia borítja most rá V. György népére és ennek a gyalázatoságnak az áruló foltja még évszázadok múlva is ott fog égni az angol arcokon. Grey Edwárd és társai a legaljasabb eszközökkel rá akarják kényszeríteni Portugáliát és Spanyolországot arra, hogy cselekvő részt vegyenek a háboruban, amelyhez sem érdekük, sem hajlamaik szerint nincs semmi közük.

Háborus agitáció Spanyolországban.

Madridból érkező jelentések szerint ugyanis Spanyolország kormánya és maga XIII. Alfonz a háboru kitörésekor nyomban sietett megtenni a semlegességi nyilatkozatot. Ugyanily értelemben írt valamennyi spanyol újság. Am az

utóbbi napokban feltűnő és nyugtalanító eltolódás mutatkozik a spanyol kormánykörök és sajtó véleményében egyaránt. Észrevehető nyomai mutatkoznak egy nagyarányú agitációnak, a melynek az a célja, hogy a spanyol népben fölébressze a háborus kedvet. Politikusok, tudósok járnak városról-városra és tartanak felolvasást a háboruspárt és az entente hatalmakkal való szövetség érdekében. Ezt a kampányt természetesen angol pénzen szervezik. Sajnos, sikerült megszerezni erre a célra Spanyolország leghevesebb radikális politikusát: Lerroux Sándort, aki egyszemélyben a spanyol köztársaságiak és szociálisták vezére. Néhány évvel ezelőtt még felségárulásért halálra keresték ezt az embert, most pedig ő tolmácsolja az alattomban működő háborus párt sötét céljait.

Természetes, hogy az agitáció nem vezetne eredményre, ha tisztán csak érvekkel akarna hatni. Hiszen a spanyol nép sem annyira ostoba, hogy elfeledné, mily közel állott az ország a franciák ellen való háborúhoz két-három évvel ezelőtt, Marokkó miatt. Am most nincs mód az ilyen meggondolásra: az egyébként is szegény országban ugyanis a legveszesebb éhínség uralkodik, amely már-már forralommal fenyeget. Ezt az éhínséget mesterségesen támasztották az angolok, akiknél élethalálkérdés, hogy csatasorba állítsák a németek ellen a spanyol és portugál haderőt, noha ez sem tudna megállani a germán hatalommal szemközt.

Éhínségbe hajszolják a két országot.

Spanyolországban, amint Portugáliában is, minden vállalkozásnak angol pénz az alapja. Minden gyár, bánya, hajózási vállalat, vasut, villamos, gázmű és elektromos ipartelep angol kézben van, nem is szólva a bankokról, amelyek kivétel nélkül angol és francia kézben vannak. A pénznek ez a két nagyhatalma bármely pillanatban megfojthatja az ibériai félsziget két szerencsétlen országát. Ezt a fenyegetést szögezte neki Grey Edwárd Spanyolországnak és Portugáliának és a két tehetetlen kor-

mány most csak az éhhalált, vagy a háboruban való elpusztulást választhatja.

Végtelenül érdekes, hogy a kicsi Portugália, amelyet szövetség is köt Angliához, szívesebben védekezik az angol csábítás és kényszerítés ellen, mint az aránylag nagy Spanyolország. A portugál kormány hivatalosan kijelentette, hogy semmi körülmények között sem tér el a semlegességtől és eszében sincs az országot belevinni a háboruba bárkinek a kedvéért is.

Mint hogy Portugáliánál egyelőre nem ért célt, annál nagyobb dühvel vetette magát Anglia Spanyolországra. Mindenekelőtt óriási pénzen összevásárolta az egész spanyolországi gabonakészletet, úgy, hogy most a buza métermázsája hatvan-hetven pezeta között ingadozik, olyan ár, amelyet a szegény spanyol nép nem fizethet érte. Egész országrészekben éhínség van, amia lehetetlen segíteni.

Ehhez járul az is, hogy úgy Angliából, mint Franciaországból a háboru kitörésének pillanatában hazakergették a spanyol napszámosokat. Ezzel ismét száz és százezer éhes ember került vissza a szerencsétlen országba, ahol amugy sincsen mit enni. Az egész ország egyetlen jajszó, általános a kétségbeesés.

Jóformán az egész spanyol sajtó angol-francia zsoldon él és annak megtelelően ír Spanyol lapokban Lüttich egyes erősségei még mindig tartják magukat; az oroszok még mindig fenyegetik Königsberget és Berlint; Ausztria-Magyarországot sorra érik a nagy katasztrófák Szerbiában s ugyancsak a tengeren: míg franciák, oroszok, angolok nap-nap után óriási győzelmeket aratnak.

A felbérelt agent-provocatour sereg a minap tüntetést rendezett a barcelonai operaházban, ahol megnyitó díszelőadásul a Lohengrint adták. A mesterséges tüntetés Wagneren keresztül Németországnak szólt.

Osszefogdoszák a francia hadköteleseket.

A spanyol hatóságok valóságos hajtovadászatot rendeznek a Spanyolországban élő francia hadkötelesekre, akiket összefogdosznak és rendőri fedezettel szállítanak a fran-

Hir nélkül.

Ejszaka, mikor minden alszik, szabadabb az utja a lélek látó szemének. A fekete csöndben, amelybe csak távoli morajlás zug belé, meghallatszanak a fülnek halhatatlan hangok. Falak tárulnak föl, téglákon furódik át a szem, ébran virrasztó, fehér ágyakon nyugtalanul forgoló ember lények rejtekében hallgatható ki a lélek szava. Az éjszaka egészen más világ, mint a sárgán aranylő őszi naptól öntözött nappal. Nappal nevet ez a város, nappal vidámak az utcák, dolguk után sürgők, vagy dolguk végeztével sétálnak az emberek, nevetés kacagás a kávéházakból, női szemek villognak és ha végigszalad is valami tulzott, megriasztott, elcsavart rossz hír a városban, rossz hír, amelyet szájról szájra adnak, a következő percben le-
rúzzuk, elteledjük, eltemetjük. De éjjel . . .

Talán nem hallja mindenki, talán csak kevesen látják a gyászlepeles, ezüstcsillagveretes csöndben: de én sokszor, minden éjjel látom és hallgatom: éjjel könyes és zokogó, éjjel siró és sóhajto ez a város. Arván maradt, elszakított lélekpárok sirnak bele hangtalanul, tudatlanul az éjszakába. A drága ajkak némák, a zaklatott, nappal erőszakkal lefojtott, nappal erőnek-erőjével vidámságot vagy legalább is közönyt parancsoló gondolat fölszabadul és bódultan, tudatlanul panaszkodik. Az alvó, vagy ébren is kábult lelkek beszélnek és meghallgatom őket, mert kinlódás, gyötördés beszél bennük és van-e szentségesebb gyönyörűség, min: gyötörödni, van-e kéjesebb kéj, mint szenvedni, van-e üdvösségesebb magasság mint beleélni a magam baját, a magam fájásait a másokéba.

Az éjjel is leborult reám a panaszos város

és gyöngén fölsíró lelkecske — kicsi, finom, törékeny, drága női lélek volt — hangtalan hangján soká-hosszan beszélt a minden bajok meghallgatójához, vagy keserűségek értőjéhez, egyetlen vigasztalónkhoz, az örök éjre emlékeztető éjszakához. Szava szép volt, fájó és igaz és lelkem együtt sóhajtott vele magáról megfeledkező isteni, kábuló sajjáással.

— Jó. Már mindenben megnyugodtam — panaszkodott önmagának a vergődő, ilatos leányi lelkecske. — Már megnyugodtam abban, hogy így kellett lennie. Hogy az élet mosolygott reánk, nekem ígerte őt és egyszerre eltépte tőlem. Jó. Parancs jött: a köteleesség parancsolt és neki mennie kellett. Amikor felöltözött egyenruhába, olyan szép volt, új volt, sápadt volt, lúszos volt: kiesit sirtam, nagyon fájó, de mégis: tetszett nekem, közelebb éreztem a szívemhez. Magamban drágának, szépnek, jónak neveztem őt és ostobán abban kezdtem bizni, avval al-tattam el gyötördésemet, hogy mindez semmi. Egy kis parádé a cifra katonaruhával, egy kis izgalom, azután minden baj nélkül elmulik. Mikor elment, mikor eserfalombos sapkájával utolszor intett nekem, mikor száz asszony, száz leány forró könyvével együtt omlott az enyém is, mikor utoljára láttam drága, szép, jó, okos fejét, az enyémet, még akkor se éreztem azt, amit most. Fájó, bucsu volt, sirás, szívem elszorult, igen a szívem is sirt, nemcsak a szemem, de most, most mégis valami, más . . . Azután jöttek a levelei. Utközben írta, majd a táborból. Nem sok volt bennük, még azt sem tudtam, hogy merre jár, hiszen mindössze egy szám volt a címe. De jó volt. Volt valamim, ami a fájdalmat elzsiszabozta a várakozás. Minden nap vártam a levelét d ágámnak, a jól ismert írását, elmosodóan, ceruzával írottan, bo-

ritékján a nagy kéklő pecséttel, az ezred pecsétjével . . . És most már ez sincs . . .

Meglopott titku, együttérett sirású lelkecském elfulladt és gondolatlanul nézett valahol, tőlem távol távol, valamelyik alvó, csöndes, sötétbe borult, hunyt szemű házban, kis szobácskában, ahol az ágy-fehér párnája se világít a feketeségbe, csak a balzsamos, melengető lehet hirdeti az életet. Azután megindultak, belém reáduáltak gondolatai ujra.

— Akkor kaptam az első ütést a szívemre — folytatta — amikor az első sebesülteket láttam. A felkötött karokat, a béna lábakat, a halálsápadt, mosatlan, szakálkiverte arcokat, fájalmukat, rettentő nem is emberi szemüket. Akkor — — Ó hátha ő is, hátha az én drágám is . . . De nem még jött egy levele: jókedvű, de én éreztem, hogy ez a jókedv . . . És akkor elhallgatott. Vártam. Egy hétig türelemmel. Írtam, írogattam, küldtem neki lányos vallomásaimat, éjszakáim álmaim öszintén, biztatón, hívón . . . Egy hétig: talán nem írhattott, talán sok dolga volt, talán — ó biztosan — harcban van, talán — jaj istenkém — talán meg is sebesült már! És újabb hétig vártam, hogy ezt a hirt kapom, vagy még rosszabbat, a vége . . . Semmi. Három hét óta semmi. Hol van, merre jár, mi a sorsa? Már sorra próbáltam minden gondolatot, minden lehetőséget. Tudakozódom itt-ott, hátha: látták, hallottak felőle, tudnak róla. Semmi — — Ó ez, ez, ez a legirtózatosabb ez a várás, ez a mindennapos reszketés, ez a félelme a bizonytalanságnak, nem tudása semminek. Milyen semminek érzem magam három hét óta! Itt vagyok, itt élek vele egy földön, csak a távolság választ el tőle, de a levegő, amely ma körülvesz forgószél

Páris a németek ostromát várja.

(Az elnémult világváros. — Betegésben élő milliók. — Készülnek az új védőművek. — A lehazudott negyvenkétecentiméteresek. — Egy francia generális jóslata a németek sikereiről.

Távirati tudósítás.

Berlin, szeptember 12.

cia határra s onnan a harcra. Mig viszont azokat a németeket, osztrákokat és magyarokat, akik Spanyolországban rekedtek, még akkor sem bocsátják ki, ha nem katonaköteles férfiak.

Ezer hasonló opizód volna, amely mind azt bizonyítaná, hogy mily hallatlan mértékben törte kerébe Anglia és Franciaország ezt a boldogtalan országot. Ebben a pillanatban még nem tudhatni, értéktelen haderejével is támogatni fogja-e a spanyol nemzet ezeket a zsarnokait, vagy csak ilyen kisebb szolgálatokat teljesít-e érdekükben. Bizonyos annyi, hogy sem Németországnak, sem nekünk nem fogja megnehezíteni a helyzetünket, ha sorompóba lép is az angol pénzen izgatott spanyolok népe.

Lobkowitz herceg hősi harca. Prágából jelentik: A Narodna Politika Lobkowitz Lipót herceg megsebesüléséről a következő részleteket közli: Lobkowitz Lipót herceg, a volt tartományi marsall fia, aki maga is hadnagya a 11. ulánus ezrednek, az északi harctéren harcolva kis csapat ulánussal késő este egy falun lovagolt át, hogy ezredéhez visszajusson. Egyszerre csak látta, hogy az utat kocsikkal és más mindenféle eszközökkel eltorlasztották, a házakból pedig vad tüzelést kezdenek a kis csapat ellen. A legtöbb lovas sebesülten leesett a lóról és néhány perc múlva már csak a herceg és három lovas volt nyeregben. A herceg néhány támadóját lelőtte és azután merész ugrással át akart jutni a torlászón. Lová azonban megbotlott s zubanás közben a hercegnek egy vakbéloperációnál begyógyult sebe kifakadt. A herceg a többi sebesültevel együtt egész éjszaka ott feküdt. Szürkületkor végre sikerült a sértetlenül maradt három ulánusnak kocsit szereznie, amelyre felrakták a sebesülteket és az ezredhez vitték, ahol három órával később érkeztek meg.

szárnyán holnapután vagy azután hozzája érhet el, a felhő, amelynek esője öt szegényt, valahol haremzón vízával megáztatta, holnap engem híníthet be csöppjeivel. Itt vagyunk, együtt vagyunk, egy földön, egy parányán a Mérhetetlennek és nem tudok felőle mégsem semmit, semmit. Már — ó ez vétek, halálos, szörnyű, megbághatatlan — de így van — már azt kívánám, hallanám róla, hogy golyó érte, hogy beteg, hogy megsebesült, csak hallanám, hogy él, — vagy hallanám akár azt, hogy — — Nem, nem: semmi nem lehet oly irtózatos, oly gyöttrő, oly gonosz, mint élni, várni, remélni, *hir nélkül*. Már irigylem azokat, akiknek van drágájuk, akinek életéért aggódhatnak, mert tudják, hogy megsebesült, már cserélni szeretnék azokkal, akik kisírhatják egész lelkük könyvét szabadon, biztosan, keserűen az elvesztettért... De én, én: itt tengek a bizonytalanban. Nevethetek: mert hiszen lehet, hogy semmi baja, sirhatok, mert hátha megsebesült, ájulás foghat el arra a gondolatra, hogy itt élek, eszem-iszom, alszom, beszélek, felöltözöm, rá gondolkodom, vágyaim vannak hozzá és ő, ő — talán már régen, talán napok óta, talán hetek óta — — valahol orosz földben. — — Nem, nem gondolok erre!

Mint elvágják a telefondrótot és egyszerre kihall az előbb zengő hang, megráztam a fejem és elhallgattattam a lelkembe beszélő hangokat. O igen, igen szegény kis, éjszakánál való szenvedő ismeretlenem: igen ez a gyötrelmek gyötrelme és én nem bírom tovább, nem bírom együtt-érezni, extázisba vinni tovább. *Hir nélkül*! Nem tudni semmiről! Remélni a legjobbat, rettegni a végsőt... *Hir nélkül*! Mennyi eltitkolt átká, kínja, meggyöttrője van ennek a kicsi, rövid, elröppenő emberi életnek!

Rendre.

Páris menekülő részének nagy része, különösen a neutrális államok Párisban lakó alattvaló, nagyrészt Hollandia felé menekültek. Párisban már szeptember elején plakátok hívták fel a lakosság figyelmét arra, hogy a kormány csak szeptember 10-ig garantálhatja a fővárosból való távozás akadálytalanságát. Szeptember 10-én az adminisztrációt már Páris katonai parancsnoka intézte. Természetes, hogy ezt a végső terminust nem igen várták be és már jóval előbb megindult Párisból a népvándorlás.

A francia fővárosban lázasan folynak a védelmi munkálatok. Az erődítmények tűzvonalába eső házak lakóit kitelepítették és napról-napra újabb utcákat üritenek ki s rombolnak le. A szilárdabb építményeket, amelyre nincs szükség, felrobbantják. Három körben husz, huszonöt és harminc kilométeres sugárral árkokat vontak a város körül és az árkokon belül aknákat helyeztek el és drótsövényeket állítottak fel. Rengeteg élelmiszert halmoztak fel a városban és rendkívül sok élő marhát és sertést hajtottak be az utóbbi időben vidékről. A Bois de Boulogne, a Longchamps versenypálya, sőt a város belső részein levő terek egy része is valóságos vásártér. A most is jókedvű és ötletes párisiak látható érdeklődéssel nézik ezeket a menaszériákat.

A katonai hatóság hat havi ostromra rendezkedett be. Számítása szerint a városban felhalmozott élelmiszert elegendő lesz. 1870-ben négy hónapig tartott ugyan az ostrom, de már az első két hónapban fogytán voltak az élelmiszerek.

Rotterdam-ból jelentik: A Párisból érkező legutolsó hírek szerint a párisi boulevardok sötétok este, hogy a német pilóták ne tudják bombáikat a legnépesebb utakra dobni, ne tudjanak tájékozódni. A lakosság csak alig, vagy igen keveset tartózkodik az utcákon. A kávéházakat nyolc órakor bezárják, hogy semmi világítás ne legyen. A parkok és kertek kihalnak és be is vannak zárva. A Marsmezőn és a közelében fekvő Trokaderó kertek több ezer személynek éjjeli szállásul szolgál és mégis ezek a blockházakban elhelyezett embarak anynyira rettegnek a német repülőgépektől, hogy minden szabad lakást, pajtát és más helyiségeket kell felhasználni a megrémült embertömegek elhelyezésére. A rendőrség felhasználja az alkalmat, hogy a tehetőcs családok otthagyták párisi lakásukat, délre menekültek és most ezekben szorongnak az északról menekültek. Nagyon nyugtalanító, hogy Párisban nincs elég rendőr.

A párisiak különben azzal vigasztalódnak és leplezik félelmüket az ostrom vártában, hogy a híres német 42 centiméteres ágyuk egyáltalában nincsenek is a világon és az egész nem egyéb, mint a német vezérkar blöffje. Akadt egy tábornok is, aki ezt a leplezést megerősítette. Ezzel szemben a német birodalmi gyűlés katonai előadója megállapítja, hogy már évekként ezelőtt látott ilyen ágyukat.

Egy levél, amely a tábori postával érkezett Berlinbe, Manonville ostromáról, a következőket

tartalmazza: A legerősebb páncélt és vasbetont a legsimábban átütötte a 42-es. Az első lövés a kupolát találta és a második átütötte az egész tornyot. Hatalmas tölcéserek bizonyítják, hogy lövés lövés mellé talált. A várát feladó parancsnok első kérdése ez volt:

— Mivel lőttek önök? Eddig még nem volt olyan goránát, amely a mi páncélunkat átütötte volna.

Páris majd maga is megtapasztalja rövid idő múlva a német mozsarak hatását.

Egy ismert katonai szakíró, Maitrot francia generális különben előre megjósolta a német ágyuk nagyszerű fölényét és teljesítőképességét, sőt mi több, azt is megmondotta, hogy a németek az osztrák-magyar monarchiától fogják kölcsön kérni a nagyobb kaliberű mozsarakat. A generális hazafias cikkei három-négy esztendővel ezelőtt jelentek meg, Maitrot a közvéleményt a német háború veszélyére hívta fel. Sok eredményt nem ért el cikkeivel, mert a sajtóban azzal vádolták meg, hogy pesszimista véleményének az a magyarázata, hogy tüzéségi reformjait mindenáron szeretné keresztül vjtenni. A háború néhány hete, a német ágyuk teljesítményei, igazat adtak a generálisnak. Maitrot a következőket írta:

— A németek tisztában vannak azzal, hogy francia földön való rövid masirozás után szemközt találják magukat a záróerődökkel s a keleti határok páncélos váraival. Ép azért felkészültek arra, hogy ilyen háború esetén a legnehezebb kaliberű ágyukat magukkal vihessék.

Maitrot azt mondja, hogy már a huszonegy centiméteres mozsarak is 8500 méter távolságba a 119 kilós löveget hatásosan dobják az ellenséges várakra és ebből azt a következtetést vonja, hogy a huszonnyolc centiméteres mozsarak teljesítménye egyenesen félelmetes. A negyvenkét centiméteres mozsarakról természetesen sejtelmé sem volt, mert hiszen akkor nem beszélt volna arról, hogy Franciaországnak milyen ágyukat kell elhelyezni erősegeiben, hogy a német ostromágyukkal szemben felvehesse a harcot.

Évek óta semmit sem tesz a francia hadsereg a németek folytonos fegyverkezésével szemben, panaszkolta állandóan Maitrot. Egy német katonai szakíró 1905-ben azt írhatja, hogy olyan mozsaraknak vannak biztokában (15 és 21 centiméteres, amelyekben a legerősebb francia erődök pl. Manonville) legfeljebb négy napig állhatnak ellent. Ez a jóslat teljesedett. A számítás kitűnő volt, Maitrot látta mi következik; 1914-ben újra megkezdte cikksorozatát. Foglalkozott egy német háború lehetőségével, bevette a számításba Toul, Verdun, Belfort megtámadtatását. Ebben a cikksorozatban egy helyütt a következő szennzációs kijelentést tette:

— A németeknek nincs annyi nehéz ágyuk, amennyi az erősségek egy időben való ostromához szükséges, de figyelemmel kell arra lenni, hogy a szükséges ágyumennyiséget bármikor kölcsön kaphatják az osztrák-magyar monarchiától. A dunai monarchiának harminc és fél centiméteres új mozsarai vannak, még pedig igen kitűnők.

Maitrot generális kitűnő jósnak bizonyult.

Sebesült-kórház az árvaházban.

(Az északi harctér hősei a Fischer Eliz-palotában. — Aradi fiúk a sebesültek között.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 12.

Ma délelőtt tíz órakor ismét egy szállítvány sebesült érkezett Aradra. A sebesültszállító vonatot szokás szerint a Vörös Kereszt egyesület készenléte várta s az ápoló és üdítő hölgyek azonnal munkához láttak. Elsősorban teát és tejet szolgáltak fel nekik, aztán különválasztották a néhány súlyosabb sebesültet, akiket mentőkocsin szállított a megyei kórházba, míg a többieket vagy lóvonaton, vagy szállítókoszikon vitték Arad legújabb kórházába, amelyet a Fischer Eliz-féle árvaházban rendeztek be. A sebesültek nagy része azonban még ezeket a szállítóeszközöket is visszautasította s kijelentvén, hogy miután egészen könnyű sebük ebben őket nem gátolja, gyalogszerrel vonultak be a városba.

Utközben a közönség rendkívül meleg, szeretetteljes és ünneplő fogadtatásban részesítette a sebesülteket. Ugyiszólván minden házból kiszaladtak az asszonyok, lányok, gyerekek, s éltetve a hősokeket, elhalmozták őket minden jóval, ennivalóval, gyümölcsevel, cigarettával, szivarral. Az ut mentén a piaci árusok hagyták ott áruikat s ingyen kínálgatták derék katonáinknak a szőlőt, almát, körtét.

A kórházban Arad legszebb asszonyai, lányai várták sebesülteinket, akiket rögtön szeretetteljes gondozásuk alá vettek. A Fischer-kórház ma ugyiszólván a legmodernebb Aradon, amely fel van szerelve pompás mosdó és fürdőszobákkal, vízvezetékekkel, villanyvilágítással s emeleti helyiségében a legtökéletesebb műtőszoba áll az orvosok rendelkezésére.

A sebesülteket mindenképp megmosdatták. Akiknek nehezükre esett a mozgás, azokat maguk az ápolóhölgyek mosdatták meg szivaccsal. A hölgyek, akik minden erejükkel azon voltak, hogy a sebesültek jobban érezzék magukat, sorra járták a terméket s minden egyes katonától megkérdezték, hogy van-e valami óhaja.

A mosdás után fürdés következett. Egész délelőtt, egész délután égtek a gázkályhák az összes fürdőszobákban s a sebesültek egymásután üdültek fel a langyos, tiszta vízben.

Közben a látogatók egész raja érkezett s ismét cigarettá, gyümölcs, sütemény tenger lepte el a sebesülteket. A látogatás során egyik szobában ismerősökre akadunk: a második emelet tizenhetes szobájában fekszik Brázay Emil, a kitűnő fiatal író, aki nemrég még az Aradi Közlöny berlini levelezője volt, most pedig tit. Korporal. Brázay egyik északi harctéren, Oroszországban sebesült meg. Jobb felső karját érte golyó, amely azonban szerencsére osontot nem talált s így a sebesülés aránylag elég könnyű. Brázay — miközben az egész kórházban szanaszét serényen működő borbélyok egyike a hónapos szakállt szedte le róla — csodákat mesélt katonáink halálmegvető bátorságáról, legendás hősiességéről. Ugyanebben a szobában egy ismert aradi fiatalember is fekszik, Törökfalvi Dezső, aki most egy gyulafehérvári pénztárat tisztviselője. Törökfalvit egy sörrel légnyomása döntötte le lábáról könnyebb belső sérülést okozva. Kivülük még két aradi önkéntes, Barta és Fülöp Viktor a könnyebb sérüléssel a kórházban.

Ebéd után a sebesültek egy-egy ágy körül gyülekezve beszélgetnek el, mesélik egymásnak

harci kalandjaikat. Aztán — mintha csak vezényszóra történne — a szobák közepén levő puhafaasztalokhoz mennek, előkerülnek a rózsaszínű tábori levelezőlapok s száz kérges tenyer írja: „Itt vagyok, hála isten, sebesülésem csak könnyebb...”

Délután és ismét szállítottak Aradra sebesülteket, akiket mentőkocsikon és lóvonaton hoztak be a városba.

Agyonlőtt nazarénus katona.

— Honvédszázados a hadbírótság előtt.
Felmentő ítélet. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Temesvár, szeptember 12.

A mozgósítás első napjaiban történt, hogy egy fanatizált nazarénus katona Temesvárott életével fizette meg esőkönyös ragaszkodását vallásának azon tételéhez, hogy nem szabad fegyvert kézbe fognia. Bunda Ernő tartalékos közlegény a mozgósítás után bevonult ezredéhez Temesvárra és sok más társával együtt a Regatta Klub telkén nyert elhelyezést. A nazarénus katona esőkönyösen vonakodott a fegyvert kézbe venni s ez lett a veszte. Július hó harmincadikán délelőtt a katonaság sorban állott a Regatta-telep mögött és ekkor Juhász Ernő parancsnok százados szép szóval, majd erélyesen felszólította a nazarénus katonát, hogy vegye fel a fegyvert. Bunda arra való hivatkozással, hogy ő nazarénus és vallása tiltja a fegyvernek kézbe vételét, megtagadta a parancs teljesítését. A kapitány háromszori felszólítása eredménytelen maradt. Meg kell jegyezni, hogy Speits Konstantin dr. tartalékos hadnagy már előzőleg jelentette a századosnak, hogy Bunda oda nyilatkozott, hogy fegyvert nem vesz kézbe semmi szin alatt és büszke lesz rá, ha mint szerb halhat meg.

Miután Bunda a front előtt sem akarta a fegyvert felvenni és így az engedetlenség nyíltan történt, a többi katonák szemelátára, Juhász Ernő százados elővette szolgálati pisztolyát és a renitens nazarénust agyonlőtte.

Juhász Ernő kapitány ügye a katonai bíróság elé került és ma volt ebben az ügyben a temesvári hadbírótság előtt a nyilvános tárgyalás. Elnök volt Illich Rezső alezredes, társelnök a katonai bíróság részéről Czeika alezredes, a bíróság tagjai Kersevány Agoston őrnagy, Potencz és Lehner századosok. A vádat Sebő dr. hadbíró-százados képviselte, a védelmet Horzsinek százados látta el.

Illich Rezső alezredes nyitotta meg a tárgyalást, mire felolvasták az ügyre vonatkozó iratokat. Juhász Ernő százados az eljárás folyamán is arra hivatkozott, hogy a katonai büntető törvénykönyv 6. §-ának 33. pontja szerint neki nemcsak joga, de kötelessége volt így eljárni, hogy ezzel példát mutasson és a többi katonákat az esetleges engedetlenségtől elrettentse.

Felolvasásra került ezután Kovács István tartalékos zászlós és Speits Konstantin tartalékos hadnagy vallomása, akik Juhász Ernő eljárását igazolták.

Juhász Ernő százados a mai tárgyaláson is hangoztatta, hogy ő csupán a kötelességét teljesítette, amire őt a katonai büntetőkönyv kötelezte.

A vád és a védelem meghallgatása után a bíróság meghozta ítéletét, amelyet Czeika alezredes hirdetett ki és amely szerint a hadbírótság Juhász Ernő századosot nem találta bűnösnek hatásköre túllépésében és ezért felmentette.

Aradiak levelei a harcterekről.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 12.

Egy honvéd tiszt, akit aradi előkelő családokhoz rokonai kötelek fűz, rendkívül érdekes levelet küldött, amelyben hűen írja le a tábori életet, majd pedig a honvédség nagyszerű sikereiről számol be:

— Amennyire az elragadtatás hangján beszélnek mindenütt a honvéd huszárokról, a vörös ördögökről — írja — épen olyan büszkeséggel halljuk mi gyalogosok is, hogy a felsőbb és legfelsőbb helyeken a honvédségről is esnek hízog nyilatkozatok. El nem mondató vitézséggel harcolnak a honvédek, de amit a menetelés terén produkálnak, az hihetetlen és bámulatba ejtő. Az én csapatom éjjel egy órakor azt a parancsot kapta, hogy azonnal induljon el egy ötvenhárom kilométer távolságra lévő helyre és érkezék meg ott 36 óra alatt erőszakolt menetben. Megtettük ezt a hallatlanul hosszú utat 26 óra alatt. De nem úgy, hogy a csapat tönkre téve, menetbetegekkel, kifáradva érkezett volna meg. Mint Napoleon katonái, mint a sasok repültünk és én egy félszázaddal nyomban szolgáltaiba is mentem. Az uton egyes járőrök még hasznos értesítéseket is szereztek, a melyet két aradmegyei román fiú, néhány órai pihenés után visszavitt az illetékes helyre. Olyan dícséreteket kaptunk, hogy valamennyien megnőttünk egy fejjel.

Egy békésabai banktisztviselő, aki hadbavonulása előtt Aradon is tartózkodott és mint tartalékos tiszt szolgálja a hazát, Mihájlovič Gyula aradi tüzoltó alparancsnoknak írja a következőket:

— Csak most tudok írni, de a sok dolog mellett nem is igen lehetett hozzájutni a levelezéshez. Ami a helyzetet illeti, eltekintve a csunya ködös időjárástól, ami itt 1700 méterrel a tenger színe felett van, hát elég tűrhető. Az igaz, hogy az éghez olyan közel vagyunk, hogy eszténként cigarettánkat a csillagoknál gyújtjuk meg. Bajom hála istennek nincs semmi, mert az igazat megvallva, nagyon kicsivel is beérem. Hogy mikor jövünk haza, azt még nem tudjuk: lehet, hogy az idén, lehet, hogy jövőre, lehet, hogy soha. Ez a jövő titka. Lelkünk istené. Tűstünk, eszünk és erőnk őfelségéé és érte örömmel aldozzuk mindnyájan életünket, ha kell!

Egy előkelő aradi kereskedőcsalád tartalékos tiszt rangban bevonult tagja a következőket írja:

— Kivánom, hogy rosszabb híreket, mint most és eddig ne kelljen közölni magamról. Ugy élünk, mint hal a vízben, amennyire ezt természetesen a tábori élet keretein belül a szabadban el lehet képzelni. Tegnap még estére is tyuklevest ettünk, kitűnően főtt tyukkal s utána délről maradt finom sertéskaraj hidegen. Alma kompótot is naponkint főzök egy a földbe ásott lyukon, sőt egyszer már omelettet is készítettem s ha a végén egy kissé oda nem sül, kitűnően sikerült volna. Az asztali zenét természetesen közeli, vagy távolabbi ágyudörgés és puskaropogás szolgáltatja s a vacsorához akárhányszor az égő falvak tűzének reflexe ad illuminációt. Mikor legjobban dörög, akkor bebujok a sátramba aludni.

Hogyan utazott el Varsóból az osztrák-magyar konzulátus.

— Egy konzulátusi tisztviselő levele Aradra. — Orosz-, Finn-, Svéd- és Németországon át. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 12.

Rendkívül érdekes és a külügyminiszteriumunk cenzura-osztályán átengedett terjedelmes levél érkezett ma Aradra. A levelet *Bolgár Dezső*, a varsói osztrák-magyar konzulátus tisztviselője írta öccsének, *Bolgár Lajos*-nak, az *Aradi Közlöny* munkatársának. A közvetlen hangú levélben leírja hogyan távozott el Varsóból az osztrák-magyar konzulátus és milyen volt tizenegynapos útjuk Orosz-, Finn-, Svéd- és Németországon át Bécsig. A levélből a következő részleteket közöljük:

A részleges mozgósítás óta reggel 1/8-tól éjjel 1—2 óráig ültünk hivatalban. Ha arra a rettenetes néptorlódásra gondolok, amely a hivatali kora reggeltől éjszakáig körülvette, még most is borzongás fog el. Érdekes és jellemző, hogy az orosz háború megüzenéséhez csekélységem is hozzájárult egy keveset. A varsói kerület mozgósítása július 29-én rendeltetett el; a plakátokat este 10—11 óra között ragasztották ki. Én épen vacsorára indultam, amikor látom, hogy már függ egy plakát. Rögtön kocsiba vágtam magam be egy bizalmas ismerőshöz, akitől megszereztem a hirdetés egy példányát. Visszavágtatva a főnökhöz, akit még a vendéglőben találtam, már megkaptam a rendeletet, hogy induljak a fontos okmányokkal a határra. És éjjel fél 12 órakor már vittis a vonat a határra. Reggel 6-kor megérkezve rémületemre hallom, hogy a vonat már nem megy át a határon. Mit tegyek? Hatalmas iramban futok több kilométert, amikor látom, hogy a határösszekötő hidat aznap hajnalban már fölbombantották a muszkák. Újabb kerülővel átjutottam s kezembem lobogtatva a nagy utlevelet, utat törtem az osztrák esendőrök során. Leadva a fontos levelet és egy táviratot, már futottam is vissza Granicára, hogy elérjem az onnan rögtön induló utolsó varsói vonatot. Épp annyi időm volt csak, hogy jegyet vegyek s letörve beugorjak a rémesen zsúfolt kocsiba. Ételiszomjan 3/4-re voltam Varsóban. Az azután következő 8—9 napot igazán nem lehet élésnek nevezni. Jóformán csak hálójárártam haza, mert még annyi időm sem volt, hogy a hivatal mellett levő tejesarnokba mehettünk volna. No meg aztán az a rettenetes aprópénz hiány. Az emberek nem is értékelték a papír rubelt. Ha valaki 3 rubelért vásárolt p. o. valamit (ez a legkisebb papírpénz) a következő értékű papírral: 5 rubelessel fizetett, tehát 3 helyett 5-el. Igazán megváltás volt mindnyájunkra a hadüzenet. Én már a németek hadüzenete után rögtön bepakoltam a holmimat és vártam az indulási parancsot. Hatodikán hajnali 1/3-kor becsönget a lakásomra a szolgálóval, hogy a báró ur hivat, mert délután indulunk. Bent a hivatalban már jóformán mindnyájan együtt voltunk s hozzáláttunk a titkos akták elégetéséhez, valamint a katonai akták csomagolásához. Később megjött az amerikai konzul, akinek mindent átadtunk. Délre kész lettünk a hivattal. Most rögtön haza a dolgainkért, melyeket a hivatalba vittünk. S végre este ütött a megszabadulás órája. Éjjel háromnegyed 12-kor indult a vonatunk (egy rendes személyvonat)

melyhez egy II. osztályú kocsit volt a német konzulátus és a mi részünkre csatolva. Erős esendőri fedezet mellett (1 alezredes, 4 esendőr és 2 titkosrendőr) 50 órai ut után végre kiszállhattunk a Néva melletti nagy faluban: Szt. Pétervárott. Eltekintve az egyetlen incidensről, Wilmában, ahol egy részeg tiszt és néhány postatiszt „osztrák kutyák” „germán canaillok” címet ajándékoztak díjmentesen a kupénkunk, *semmi kellemetlenség sem ért bennünket*. Pétervárott rögtön át kellett kocsiznunk a Néva túloldalán levő finn-pályaudvarra, ahol a már készen álló kocsiban lefeküdtünk, hogy másnap reggel folytassuk utunkat. Bevásárolván finn pénzt és holmi onnivalót, 8 órakor elindult velünk a kedves, elegáns finn vonat, hogy újabb 36 órai szakadatlan ut után Ruoma kikötőben adjunk hálát az orosz imperiumból való kivonulásunkért.

Ez az ut már sokkal bájosabb volt. Gyönyörű természeti panorámák egymást érték. A finnek az ő érthetetlen beszédjükkel, a sok kettős betűjökkel, a sok fő, végzetlen fenyes erdejükkel igazán felejthetlenné tette ez utat. Pláne ha elgondoljuk, hogy esti 9 órakor még világos volt: Szóval este körülbelül 10 órakor elértük a Keleti tengert. Itt rögtön beszálltunk a már kész svéd hajóba, ahol megháltunk s másnap 5 órakor hajnalban megindult a rozoga kis alkotmány, hogy elég hullámos vizen 13 órai ut után Gafle svéd kikötőbe hajozzunk be. A vízi ut, mert a tenger sem volt nyugodt, a hajó is rossz volt, elég kellemetlenül telt el. Gafle-n kiszállva már siettünk is a vasúthoz, hogy 1/2 óra múlva az elegáns svéd gyorsal tovább száguldjunk Uppsalába. Itt már mindenképen éreztük, hogy valóban a nyugaton vagyunk. „Kedves” orosz kísérőinket, miután 300 rubel borraivalót adtunk nekik, az első svéd helyen szélnek eresztettük. A dícséret semmi, ha a svédek bájoságát akarnám jellemezni. Egyszerűen bámulatos az előzékenység, amit náluk tapasztaltunk. Uppsalán rögtön átszálltunk egy másik vonatba, hogy expressz-sebeséggel esti tizenegykor elérjük az elegancia, a tisztaság, a rettenetes forgalom egyik mintaképét, a tengeri vizek által szigetszerűen képzett gyönyörű Stockholmt. Itt volt az első pihenő. Sajna, onni már nem kaptunk semmit, mert Stockholmban tizenkettőkor minden helyiséget be kell zárni s mi bejutottunk a szállóba, eltelt az idő. Lefeküdtünk hát, hogy egy heti ut után (13-án) végre ágyban aludjunk ki magunkat. Másnap elintéztük a levelezést s megnéztük a várost. Következő nap hajnalban tovább; este tízkor elértük a második tengeri állomást, a svédek második legnagyobb városát, a valóban gyönyörű Malmö kikötőt. Érdekes, hogy mennyi magyarhoz hasonló szava van az aranyos svédnek. Például a levélsekrényt így hívják: „brefláda”; még az ékezet is rajta van az á betűn. Egy-et, tíz-tíz stb. stb. Mondhatom, mindnyájan fájdalmasan hagytuk el a valóban bájos, a kultúra legmagasabb fokán álló országot. Malmön másnap reggel beszálltunk a hajóba, hogy öt órai gyönyörű ut után kikössünk Sassnitz porosz városban. Ezt az utat sem fogom egyhamar elfelejteni. Itt már híre sem volt tengeri betegoknak. Gyö-

nyörű sik tenger, meleg napfény, jó étvágy. Csak azt bántuk, hogy ez az ut nem tartott 13 óráig. Egyébként ez a tengeri átkelés béke idején kompon történik, de most nem közlekedett. Sassnitzon megebédeltünk s tovább utaztunk vonaton, fél hatkor még egy kis tengeren vitték át vonatunkat már kompon. Fél hétkor Stralsundba értünk, ahonnan nyolckor tovább mentünk Berlinbe. Ide reggel értünk s két nap múlva tovább Bécsbe.

Arad bucsuja a szász tisztektől.

— Ünnepi lakoma a Fehér Keresztben. —
Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 12.

Tíz napi aradi tartózkodás után ma bucsuztak el a várostól a szász királyi lövésáró bizottság tagjai. A szeretet minden jelével elhalmozta a snájdig tiszteket aradi tartózkodásuk alkalmával az aradi publikum s nem csodálható, hogy a hála és rokonszenv száma szála fűzi most már őket Aradhoz.

A mai bucsuvacsora méltó befejezés volt a szép tíz napnak. Az idegen tiszték, a snájdig és kedves német fiúk, akiket már egészen megszoktunk a korzón, valóban hozzánk nőttek, szívükhöz forrtak s a bucsu alkalmával ép oly nagy, díszes és előkelő közönség jelent meg a Fehér Kereszt dísztermében, mint amely fogadásukra gyűlt össze.

Amikor a tiszték megjelentek a teremben, a közönség felállva s viharosan éljenezve köszöntötte őket. A derékfogásnál Hegedüs Ede alezredes, állomásparancsnok mondott tisztelet a vendégekre, a német hadseregre s a diadalra, német nyelven.

— Nem szívesen — mondotta — engedjük el a kedves bajtársakat körünkől, de nekik dolguk van: egy kis kirándulást kell még tenniük Párisba, (viharos éljenzés) nekünk pedig Moszkvába. (Éljen! Ugy legyen!) De majd ha ott bevégezzük dolgainkat, ismét találkozunk Aradon!

A közönség felállva percekig lelkesen éljenzett, majd a katonazene a Heil dir im Siegeskranzot játszotta el. Ezután a mozilepedőre Vilmos császár képét vetítették le. Mint egy ember állt fel a közönség s le nem írható lelkesedéssel tapsolt, éljenzett, mindaddig, míg a kép látható volt, majd katonazene kíséret mellett a Wacht am Rheint énekelte el.

Hegedüs alezredes szavaira a német tábornok válaszolt s rövid, de lendületes és lelkes szavakkal köszönte meg a közönség és a hatóság szeretetteljes fogadását, amelyben őt és tisztársait részesítették.

— Soha nem fogják elfelejteni ezeket a kedves napokat — mondotta — s amikor elmegyünk, él bennünk a remény, hogy viszont fogjuk látni még Arad városát. Üritem poharamat Arad város és Aradmegye közönségére, a város jólétére!

Majd hozzátette magyarul, tiszta magyarsággal a tábornok:

— Éljen!

Tomboló erővel tört ki az éljenzés a közönségből is, majd viharos taps támadt, amikor a vásznon megjelent öfelsége arképe, a katonazene pedig a Gotterhaltét játszotta. Aztán megdicsőült Erzsébet királyné képét vetítették le s a teremben voltak valamennyien elénekelték a Himnuszot.

Az ünneplés befejezésül Pacor nyugalmazott tábornok hű szövetségességüket a német hadsereget s Vilmos császárt, a német tábornok pedig az osztrák-magyar hadsereget a Ferenc Jószálet köszöntötte fel.

Végül mozielőadás következett, amelynek során először a várbeli foglyokat mutatták be, a „szerb típusokat“, akik nem a gyűlölet, hanem csak a szájalom érzését váltották ki a közönségből. Német sportképek következtek, majd Károly Ferenc József trónörökös esküvője. Valahányszor ősz uralkodónk a képen megjelent, viharos taps tört ki, majd megilletődve láthatta a közönség a boldogult trónörökösöt, Ferenc Ferdinándot, aki akkor még látható jókedvvel nyújtotta táncra kezét egyik főhercegnének. Egy háborus kép és egy humorosk fejezte be a műsort, tizenegy óra felé pedig újból lelkes tüntetések között elhagyták a vendégtisztek a helyiséget, hogy holnap reggel elutazzanak.

A királygyilkosok országa és szövetségesei.

(Hogyan nyilatkoztak angol diplomaták Szerbiáról. — Anglia pálfordulása.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Bécs, szeptember 12.

Egy bécsi diplomata, aki a háborút megelőző diplomáciai események alapos ismerője, érdekes adatokat mondott el arról a magatartásról, amelyet Anglia tanusított Szerbiával szemben. Hiteles adatok ezek, amelyekből kitűnik az angol politika szegyenletes pálfordulása, aljas kétszínűsége. Anglia most teljes erejével párfogolja a királygyilkosok nemzetiségét, amelyről mindig csak az utálat és megvetés hangján emlékezett meg:

— Sándor király meggyilkolása után az európai kabinetek közül az angol kormány volt az utolsó, amely a megszokott diplomáciai összeköttetést Szerbiával újból felvette. Most Anglia a diffamált Karagyorgyevics oldala mellett harcol kulturáért és semlegességért a barbár Németország és osztrák-magyar monarchia ellen! Hogy a mértékadó angol államférfiak hogyan vélekedtek mostani barátjukról és szövetségeseikről, azt élénken illusztrálják a következő autentikus adatok:

1909-ben, az annexió válság alatt az akkori bécsi angol nagykövet, Sir Fairfax Cartwright így nyilatkozott egy újságíró előtt:

— Vezessenek háborút, üssenek gyorsan és erősen, hogy a dolognak ezzel vége legyen, mielőtt mások beleavatkoznak. Szerbia eltűnése szerencse volna egész Európára nézve.

Sir Edward Grey 1912-ben ezt mondotta egy államférfiúnak:

— Szerbia állandó vészedeleme az európai békének. Mértéktelen aspirációi szüntelenül fenyegetik nyugalunkat. A királygyilkos dinasztia csak külső sikerek révén tudja magát tartani.

Mikor Péter király látogatást akart tenni Bécsben, de azután az országabeli sajtótól felve, mégsem hajtotta végre tervét, egy nagyon magas állású angol államférfi így nyilatkozott:

— Szégyen gyalázat, hogy ez a vérrel be-mocskolt alak nem ragadja meg Ausztria császárnak nemesen felajánlott jobbát. Boldognak kellene lennie, hogy megengedik neki, hogy tisztelétét fejezhesse ki az egész világ szemeláttára a császár előtt és így kissé elfelejtse undorító gonoszait. De úgy látszik gyávasága éppen olyan nagy, mint korlátatlansága.

A mostani krízis kitörésekor Anglia legelső diplomáciai képviselője így nyilatkozott azon diplomata előtt, aki ezeket az adatokat nyilvánosságra hozta:

— Legyen meggyőződve, hogy az egész angol nép elítéli az átkozott szerajevói merényletet s hogy egyetlen angol ember sincs, aki a legkisebb szimpátiát is érezné Szerbiá-iránt. Már belefáradtunk abba, hogy ez a kis ország folyton nyugtalanságba és aggodalmakba sodorjon. Nincs angol ember, aki ne kívánná, hogy a szerbök végre kemény és alapos leckét kapjanak.

Ezzel az országgal, amelyet a fenti nyilatkozatok valóban híven értékelnek, harcol most vállvetve Anglia. De hogy a barátság sok örömet okoz-e az angoloknak, abban igazán lehet kételkedni. A rablási vágy különös barátokat

szerez, s aki maga is rablásra utazik, természetesen toleráns cinkosainak erkölcsiével szemben. Annyi bizonyos, hogy a világtörténelem nem állított fel még soha butább és utálatosabb paradoxont, mint Nagybritannia és Szerbia szövetségét Németország és a monarchia ellen, a kultúra, az igazság — és a jó kereskedelmi mérleg érdekében.

Hogyan védelmeztük Lemberget?

(Hatvankét ágyu — tizenhatezer orosz halott. — Egy tüzérkapitány elbeszélése.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 13.

Aradon tegnap keresztülutazott egy tüzérkapitány, aki résztvett abban a nyolc napos tüzérharokban, amelyet a mieink folytattak az orosz csapatok ellen Lembergnél. Ennek a kapitánynak a nyilatkozata alkalmas arra, hogy a hamar kétségbeesőket és a mindjárt nagy veszedelemeket sejtő remegőket megnyugtassa és egyben eloszlassa ama tévhitet, amelyet a kishitűek táplálnak lelkükben. Ugyanis a félnék természetűek azt a hírt terjesztették suttogva és sápadtan, hogy az oroszok Lembergnél nagy győzelmet arattak és a mi seregeink most már nem tudják őket feltartóztatni. Hogy visszavonulásunk csakugyan olyan példás rendben történt, mint ahogyan a haditudósítók leírták és hogy csapatainkat az oroszok nem futamtították meg, azt mindenben igazolja ennek az aradi származású tüzérkapitánynak az elbeszélése is. Az említett tüzértiszt, aki sürgős ügyei rendezésére egy heti szabadságot kapott, tegnap Aradon átutazott és a társaságbelieknek a következő érdekes és egészen új, de egyben öröndetes dolgokat mondta:

— Augusztus huszonhatodikán azt a parancsot kaptuk, hogy a Lemberg körül álló ellenséget két napig tartóztassuk föl, mert ennyi idő okvetlenül szükséges, amíg a városban lévő csapataink rendben elvonulhatnak és amíg a lakosság ama része, amely el akarja hagyni Lemberget, elutazhasson.

Mi hatvankét ágyúval megkezd-
tük a tüzelést, amely éjjel-nappal
megszakítás nélkül folyt.

Embereink csodás dolgokat műveltek, úgy, hogy amikor az előre meghatározott két nap letelt és a város elkészült arra, hogy az oroszok bevonuljanak, az orosz sereg még ugyanolyan távol volt Lembergtől, mint két nappal ezelőtt. Miután ágyúink leirhatatlan pusztítást vittek véghez az ellenség soraiban, parancsot kaptunk, hogy addig folytassuk a tüzelést, amíg az embereink és ágyúink bírják. Erre mi nyolc napig — megszakítás nélkül ágyuztunk. De nem frázis, hogy megszakítás nélkül, mert valóban az éjszakáknak és a napoknak minden óráját kihasználtuk.

Az utolsó napokban az ellenség
halottal valószínűsége hegyet alkottak

és mivel arra se volt idejük, hogy halottaikat eltakarítsassuk, olyan biztort jött, hogy még a mi táborunkban is kellemetlen volt a tartózkodás. Mi fődött állásainkból kitűnően dolgoztunk és mindazt láttuk, ami az orosz táborban történt. A halottak valószínűsége várak magasságára emelkedtek és a kellemetlen hullaszagot mi csak úgy tudtuk leküdeni, hogy az orrunkat állandóan karbolba és sésborszoszba mártott vattával tömtük be. Az orosz táborban rémtűt kapkodás volt. A nyolcadik napon, szeptember 8-án beszüntettük a tüzelést, mert teljesen ki voltunk mérülve és az ágyúinkat is rendbe kellett hozni, a szakadatlan tüzelés okozta megrongálástól. Ezen a napon mi feladtuk pozíciónkat. Az oroszok azonban nem hitték, hogy mi csakugyan beszüntettük a tüzelést és habár mi hajnalban szabaddá tettük nekik az utat, ők mégis csak a kőso reggeli órákban jöttek be Lembergbe; azt hitték ugyanis, hogy törbe esaljuk őket és azért történt a bevonulásuk olyan vántatoltan. Később tudtam meg, hogy az orosz seregben ágyúink ebben a nyolc napos harcban tizenhatezerombert öltek meg, a sebesülteik számát nem tudom.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Október harmadikán kezdődik a téli színházi szezon. Arad város színházi bizottsága ma Urbán Iván báró főispán elnöklésével tartott ülést, amelyen tárgyalta Szendrey Mihály színházvezetőnek azt a kérését, hogy mentse őt fel a szerződése anyagi kötelezettségei alól és ő a szintársulatával, amelynek névsorát bemutatja, megkezdje a szezon, oly módon, hogy a tagok fizetésük, illetve nyugdíjosultságuk arányában részesülnek a bevételekből. A bizottság többek között a főispán és Varjassy Lajos polgármester ajánlataira a szerződést a normális idők visszafelé felfüggesztette és kimondotta, hogy ez azonban nem érinti az igazgató erkölcsi felelősségét az előadások minőségéért és a darabok tartalmáért. A bizottság határozata a törvényhatóság jóváhagyására szorul.

* Kedvezményes zenetanítás. A Szalay Aranka zeneintézetében (Szabadság tér 7., II. emelet) beiratások folyamatosan vannak delelőtt 9 órától este 7 óráig. Az idej beiratási díjat a háborúban megsebesült két katonai ápolására és ellátására fordítják, mely nemes célra iskola-helyiségük egyik termét átengedték. Szegényebb-sorsú tanulóknak tandíjkezdményben részesülnek. — Magánórák házhoz járva mérsékelt díjazásért adnak. Megállapodás végett levelebeli megbeszélés is elegendő. 4891

* A munkásleány tragédiája. (Sínos olasz dráma az Urániában.) Egy szép fiatal munkásleány tragédiáját mutatja ma be a színház. A leányka egy kis olasz faluban éli világát egyszerű szegénységben. Az Isten gyönyörű hanggal ajándékozta meg és a különböző színűk mindenfelől elhalmozzák őt ajánlataikkal. Elutasítja őket, de végül szükségből elfogadja az egyiknek ajánlatát és énekesnő lesz. Haugja sok udvarlót gyűjt maga köré, kiknek egyikének, Di Valdani hercegnek, ki műépítésznek mutatkozott be, sikerül a leányt elcsábítani. Később tudja meg, hogy csábítója nem veheti el, de akkor már késő és a leány visszamenekül falujába. A falu orvosa megkéri és ő veszi őt és csendes boldogságban élnek egy ideig.

* Egy csavargó vége. (Bűnügyi dráma az Apollóban.) A mai történelmi idők kétségtelenül elhomályosítanak minden eseményt, amely nincsen kapcsolatban a háború izgalmával. Talán a legkevésbé a művészet az, amely érdekelné most az embereket, mégis vannak dolgok, amelyek mellett nem mohatunk el hallgatagon. Az a grandiózus film, amelyet ma mutatott be az Apolló-színház, kétségtelenül nagy port verne fel normális időkben, de így is észre kell vennünk, hogy micsoda hatalmas alkotása ez a filmgyártásnak. A darab eseménye igazi nívós irodalmi munka s emellett izgalmasan érdekfeszítő. Az ember visszaforgott lélekzettel lesi a mesészövés fejlődését. A kiállítás meg tökéletes művészi munka, amely nemcsak sokoldalú szórakozást, hanem gyönyörködtetést is nyújt. Vasárnap is ezt a fenomenális bűnügyi drámát mutatja be az Apolló.

* Hazai ipari beszerzési források címtára IV. kiadásban bővített tartalommal, 30 iv terjedelemben megjelent. 4700 iparteleg gyártmányairól nyújt részletes felvilágosítást. Kiegészített ez a kiadás a termény- és állatkiviteli cégek, szállítmányozó és fuvarozó vállalatok, nagyobb pénzintézetek, tőzsdék, aukciók és más mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi intézményeink és érdekképviseleteink jegyzékével is. A címtár kizárólag a m. kir. kereskedelmi muzeumnál (Budapest, V. Akadémia-u. 3.) szerezhető meg, példányonként 2 K-ért.

* Az aradi zenekonzervatóriumban Szabadság-tér 21. a beiratások f. é. szeptember hó 1-én kezdődtek. Müttermüller József igazgató. 4681

* Fodor Erzsé, az Orsz. M. Kir. Zeneakadémia végzett okleveles tanítózó zongora, ének, összehangzattan tanítást vállalja. Lakása: Weitzer János-u. 17. I. em. 32. 4822

* A háborus képek harmadik ciklusát a közeli napokban mutatja be az Apolló-színház.

* „Shylock, a krakkói bankár” közki-
vatra legközelebb az Urániában. 6

Kétszáz ezer hadifoglyot őriznek a németek.

(Nyolcvanezer francia, kilenevezer orosz, harmincezer belga. — Harcok Páris körül. — Kétségbeesettek a szövetségesek. — Verdun elfoglalásának döntő jelentősége.)

Társult munkáltság.

Bécs—Berlin, szeptember 12.

Berlin, szeptember 12. A Wolff-ügynökség jelenti: A nagy vezérkar közlése szerint eddig összesen 220,000 hadifoglyot helyeztek el a különböző foglyotáborokban. A foglyok a következőképpen oszlanak meg: Franciaák 1680 tiszt, 85700 közember; oroszok 1830 tiszt, 91400 közember; belgák 740 tiszt, 30200 közember; angolok 160 tiszt, 2350 közember. A fogoly tisztek közt van két francia tábornok. Az orosz foglyok közt két vezénylő és tizenhárom más tábornok. A belga foglyok közt van Lüttich parancsnoka. További nagyszámu fogoly utban van a különböző foglyotáborok felé. (A miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Berlin. Wolff-ügynökség jelenti: A német nagyvezérkar által közzétett hadifoglyok számában nem szerepel a Maubeuge-nél elfogott 40.000 francia és a lembergi harcokban fogságba esett oroszok nagyrésze sem.

Berlin, szeptember 12. Bülow tábornagy napiparancsban megállapítja, hogy a németek a legutóbbi harcokban ötvenkilenc ágyút, ötvenöt gépfegyvert, hatszernyolcszáz más fegyvert, nyolcvan járművet zsákmányoltak és tizezernegyszáz angolt és franciát foglyul ejtettek.

Verdun a német előnyomulás sarkpontja.

Berlin. A nagy főhadiszállásról jelentik a haditudósítók: A nagy vezérkar nyíltságát az egész világnak el kell ismernie. Tegnap délután két órakor a vezérkar azt közölte, hogy a németek két napos harcban feltartóztatták az ellenséget, de mégis visszavonták szárnyukat. Éjjel két órakor azt jelentették már, hogy a német trónörökös Verduntól délnyugatra elfoglalta a francia megerősített állásokat és megtámadta az erős várakat. A trónörökös hadseregének legelsőbbben is Verdun vára mellett kellett elhaladnia, délre találta megerősített ellenséges állásokat, melyeket Verdun vára védett és amelyek a trónörökös előnyomulásának útjában állottak. Megtámadták az ellenséget, az állásokat elfoglalták és nincs többé akadály további előnyomulásra.

Verdun volt az egész stratégiai előnyomulás sarkpontja. Verdun, Toul, Nancy és Epinal között van összeszorítva a francia keleti hadsereg. Verduntól délre Toulig terjed a Maas sárörövdvonal. Nyugaton és keleten a Maas völgyét magaslatok szegélyezik. Keleten néhány kilométer széles, leginkább erdővel borított földhát vonul el, amely a síkság felé el laposul. Ez a földhát a frontjában két vonalban több erőddel és más erődítménnyel erősen el van sáncolva. Verduntól nyugatra levő magaslatokon északnak az erős Do Marne és Desbois, Bourrus, középen Tessartelles, du Regnet, délen de Landreacourt és de Dugny erődök vannak. Ródotok és beépített ütegek, gyalogsági lövészárkok töltik ki a teret az egyes erődök között. Az utóbb említett erődítményeket támadta meg a trónörökös hadserege. Az egészen délen fekvő, de Houdainville és du Rosseliers erődök szintén érintve vannak a támadás által.

Berlin, szeptember 12. A londoni Times jelentése szerint a németek megszállták Arras városát. (Departement Pas de Calais.)

Arras, a régi Artois grófság fővárosa a „Pas-de-Calais” departementben fekszik a vasútvonalon Párisól 192 kilométerre. 25.700 lakosa van és igen fejlett gyárpara. Arras érceki székhely és katonai műszaki iskolája is van. Itt született Robespierre is. Arras a francia történelemben is igen je-

lentős szerepet játszik. VI. Károly és Jean sans Peur (Félelemnélküli János) 1414-ben itt kötöttek békeszerződést, ugyancsak itt irtak alá békeszerződést VII. Károly és József Fülöp 1435-ben, valamint XI. Lajos és Miksa osztrák császár 1482-ben.

Páris. Versailles fölött tegnap ismét német repülőgép jelent meg. A franciák üldözöbe vették, de a gép eljutott Troyesig, ahol a pályaudvaron bombát dobott le, mely egy vértés katonát megsebesített.

Munkanélküliek és idegenek hadba toborzása.

Berlin. A Frankfurter Zeitung Antwerpenből jelenti: Számos angol munkanélküli kétségbeesésből megy az angol seregbe. Kitchenor hadügyminiszter az általános védkötelezettséget szeretné bevezetni, a parlament azonban ellenzi ezt.

Pétervár. A Párisban élő idegeneket fegyver alá kényszerítették.

London: A Franciaországban működő angol csapatok legújabb vesztesége szeptember 10-éig: 10 tiszt, 61 közlegény. Meghalt 63 tiszt, 510 közlegény, megsebesült 61 tiszt, 3883 közlegény eltűnt.

Wilson elnök békeakolója.

London. A Daily Telegraph szerint Wilson elnököt meghívták a demokráta kongresszusba, de ő ezt a meghívást visszautasította, mert az európai helyzettel tulságosan el van foglalva. Állítólag már legközelebb békekötésre tesz kísérletet.

A tengeri háború.

London, szeptember 12. Berlinen át a Daily Telegraph közli, hogy öt német cirkáló az Atlanti Óceánon folytatja azt a munkáját, amely brit kereskedelmi hajók elsüllyesztésére irányul. A német gyorscirkálók nagy sikerrel dolgoznak, bár huszonnégy cirkáló és ezenfelül számos francia hajó üldözi őket. Mindez mutatja a gyorsaság nagy értékét. Sok esztendőn át Németország gyorscirkálókat építtetett és kilenc ilyen cirkálója van. Amióta a brit tengerészeti hivatalnak takarékoskodnia kellett, hogy a parlamenti többséget kielégítthesse, azóta az admirálisnak régi hajókkal kellett beérnie. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Berlin, szeptember 12. A Wolff-ügynökség jelentése: Minden jel arra mutat, hogy Anglia közvéleménye mind erősebben követeli az angol flottaverő teljes akcióját, hogy az északi tengeren az aknaveszélyt kiküszöbölni lehessen. (A miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Berlin, szeptember 12. A Times legutóbbi száma az angol tengerészeti veszteséglistát közli, melyből kitűnik, hogy öt nagy angol cirkálón számos halott és sebesült van, nyilván a németekkel folytatott cuxhaveni tengeri csatából.

Kis történetek

a nagy háboruból.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 12.

Amint a sebesültek és betegek lassan-lassan hazaszállingóznak a véres harcokból, sok érdekes apróság, a rettentő csatáknak sok-sok jellemző részlete kerül elő. Beszélnek ezekről itt is-ott is és apránként egész legendakörre támad az óriási háborúnak.

Egy, az északi harctérről most Aradon visszatért tartalékos beszélte el ezt a jellemző és vidám esetet: Csapatommal együtt kiküldtek egy hidat őrizni. Az volt a rendeltetésünk, hogy addig őrizzük a hidat, amíg körülbelül hét-nyolc óra múltán hidászaink megérkeznek és a megrongált hidat jó karba helyezik. Főállítottam embereimet, amint illik előrsőket küldtem ki jobbra balra, azután letelepedtünk és fegyverrel a kezünk ügyében lestük, amíg jönnek a hidászok. Már vagy két órája várakozhattunk így, amikor a hidon túl, meglehetősen távolságban egy csapatot vettek észre előőrseim. Messzelátóval nyomban kivettem, hogy kozákok. A kozákok vágatva közeledtek. Lőhettek vagy kétszázán. Mi már ekkor teljes készenlétben, fedezetek mögül vártuk lövésüket. De a kozákok is észrevettek, mert egyszerűen lassították vágatásukat, majd — még lőtávolon kívül megálltak. Vártuk, hogy mi lesz, de csak azt tapasztaltuk, hogy a kozákok szépen leszállnak a lőről és elhelyezkednek. Így néztünk farkaszemet tisztes távolságról egész délután. A pionérek nem jöttek, a kozákok kísérletet sem tettek a közelebb hatolásra, mi pedig — miután parancsom a hidőrzésre szólt — nem támadtunk feljűk. Beállt az este is. Amint besötétedett megkettőztetett őrségeket állítottam ki. Éjfél tájban egy bokor tövében lepihentem azal, hogy a legessékélyebb gyanus jelre ébreszenek föl. Telt-múlt az idő, mire fölbredtem, már hajnalodott. Első gondolatom a kozákcsoport volt. Valamennyien ott tanyáztak még azon a helyen, ahol előző nap délutánján megálltak. Nézem az én katonáimat: feltűnően kevesen vannak, a csapat fele hiányzott. Első percében majdnem megrémültem: mi történt ezekkel a fiukkal? Csak nem érte valami baj az éj folyamán? Kérdezem is az egyik altisztet:

— Hol vannak a fiuk?

— Jelentem alássan a hid alatt!

Odanézek: hát a csapat fele ott kuporgott a hid alatt, néhány száz lépésre a kétszeres tulerővel lesben álló kozákoktól az én magyar bakáim vigan halásztak, rákásztak a hid alatt a folyóban...

Amint az országon keresztül vonulnak a sebesültszállító vonatok: nincs város, nincs falu, amelynek népe ki ne tódulna az állomásra és el ne halmozná minden jóval, frissilével, étellel, itallal, cigarettával a hazáért vérüket hullatott harctéri hőseket. A sebesültszállító vonatokra megfelelő számu egészségügyi katonák van beosztva, akik le és föl szállítják, utközben ápolják, gondozzák a sebesülteket és bizony nem csekély munkát végeznek. A derék szanitécek szomorúan tapasztalták, hogy a vasuti állomásokon minden jó tulhalmozódó áradattal jut a sebesülteknek, de a vörös keresztel karszalaggal ékes sebesültszállító katonákra rá se néz egyetlen üdítő hölgy sem, azok bizony éhasen, szomjasan mehetnek végig a szomorú vonattal Galicia határától egész Aradig, vagy még messzebb.

De a magyar katona nem hiába ismeretes

és híres a furfangos eszejárásáról. Egy olyan ur, aki sokat jár hivatalból erre is, arra is a mostani napokban, megfigyelte, hogy a szanitécek sem estek a fejük lágyára. Amikor a sebesültszállító vonat állomáshoz közeledik, nagy sürgés-forgás támad: az egészségügyi derék katonák kendőt, miegymást keresnek elő, bekötik a fejüket, fájdalmasan sántikálnak és az

állomáson, amikor az ádítóhölgyek raja felvonnul, már ők is „sebesültek” és kiveszik a részüket az enni-inni-szivnivalóból és bajusz, harminnapos szakál közé mosolyogva hallgatják az aféle sajnálkozást:

— No nézd ezek a gazember szerbek, ezek az elvetemedett oroszok még a vöröskeresztes katonáinkat is összelövöldözték! . . .

Kiverték a szerbeket magyar földről.

— A pancsovai riasztás. — Joanovich kormánybiztos a közönséghez. — Putnik vajda és Sándor trónörökös betörési kísérlete. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 12.

Megirtuk, hogy a szerbek orosz biztatásra a Délvidék több helyén betörést kíséreltek meg. A Száván át történt betörés csufos kudarcra ösmeretes, a Timok-divízió elpusztult, hatezer szerb fogságba esett és Stefanovics tábornok elesett. Ezt a betörési kísérletet követte egy másik, amely a Délvidékre irányult és amely ugyanolyan csufos kudarcra végződött, mint az, amelyet a Száva felé kíséreltek meg. E pillanatban a Délvidék területén nincs egyetlen szerb sem többé, aki volt, aki átmerészkedett, azt vagy leölték, vagy foglyul ejtették derék katonáink.

Tegnap, tegnapelőtt még a legkülönbözőbb riasztó hírek keringtek a délvidéki eseményekről. Aradra is érkezett egy-két megriadt ember délről, de temesvári jelentések szerint szinte visszás érzéseket keltő látvány tárult a józsefvárosi pályaudvar közönsége elé tegnap délután. A várótermekben és Perronon szomorú, csüggedt arcu emberek ültek, férfiak, asszonyok, lányok, gyermekek vegyesen; mellettük a lázas sietség, ideges kapkodás és ijedség közben összeszedett holmijaik, hatalmas nagy kosarak, dobozok és bőröndök heverték. Menekülők voltak; ki Pancsováról, ki a környékéről. Az ellenséghez való ijesztő közelség, egy-két fenyegető kísérlet a tulsó parttól, adta meg nekik az okot a menekülésre.

A kép furesa és szokatlan ugyan, de semmiesetre sem lehangoló. Beszélgetésük nyomán ugyanis kiderült, hogy semmilyen közelebbi veszély nem fenyegette őket, csupán hallottak róla, hogy támadás készül városuk ellen. Ugyanaz a helyzet áll fenn esetükben, mint az oroszok és a bázisaiak esetében. Ott is aggodalmaskodtak, ijedeztek eleinte, ma már azonban közömbösen, békés megnyugvással nézik a körülöttük folyó eseményeket.

Ugy a „menekülők”, mint a békés vidéken élő lakosság izgalma igazán fölösleges volt és a menekülők által terjesztett hírek valótlannak bizonyultak.

A déli eseményekről ma a Bud. Tud. félhivatalosan a következő közlést tette:

— A déli harctéren operáló csapataink a legkedvezőbbben használják fel a hadállásokat. A szerbekre kemény veszteség vár. A betört csapatokat állítólag Sándor trónörökös és Putnik vajda vezeti.

Az ok nélkül fölzugló hangulatot azután teljesen lecsillapította az a jelentés, amelyet Joanovich Sándor temesvári kormánybiztos tett közzé. A kormánybiztos közlése a következőket tartalmazza:

— Felhívom a tisztelt közönséget, hogy a Pancsova felől érkező menekültek meséinek föl ne üljön. Személyesen meggyőződtém számos menekült elbeszéléseiből, hogy

egy sincs közöttük, aki ellenséget látott volna.

Az ott keletkezett pánik onnan ered, hogy a hatóságok előrelátásból az értékeket biztosabb helyre szállították, oly hatósági közegek pedig, akiknek kötelessége lett volna a helyszínen kitartani, gyáván megfutamodtak.

Határozottan állíthatom, hogy feltéve azon — eddig be nem következett esetet — hogy a szerb hadsereg egy töredéke — mert hiszen csak töredékről van szó — tényleg erre közeledne, a magyar hadseregnek egy olyan haderejével találja magát szemben, mely elveendi kedvét minden hason kirándulástól.

Emberileg lehetetlennek látszik, hogy ellenfeleink Temesvárnak még csak a közelébe is jussanak.

Különbön is a reám nehezede felelősség tudatában biztosíthatom a tisztelt közönséget, hogy komoly veszély esetén magam leszek az, aki a menekülésre nézve felhívást fogok intézni és annak módozatait közléceendő.

Ez a határozott, erélyes hangú nyilatkozat megtette hatását. A nyugtalankodók megnyugodtak és a hirharangozók elhallgattak. Dél tájban aztán Stimm Adolf miniszteri segédtitkár a kormánybiztos megbízásából a következő hirdetményt bocsájotta közre:

Kormánybiztos ur távollétében és megbízásából közlöm, hogy

a Magyarország területére behatolt szerbek közül ma már egyetlen egy sincs szabadon hazánk területén.

Hivatalos értesítés szerint ugyanis az áthatolt szerbeket cserék hadseregünk vagy leöldöste, vagy elfogta.

A határszél járasi tisztviselők utasítást kaptak, hogy hivataluk ellátása végett járásuk székhelyére utazzanak Nyugtalanságra semmi ok.

Temesvár, 1914. szeptember 12. Megbízásból: Stimm Adolf, belügym. s-titkár.

A szerb kudarc tehát teljes. Kiverték, megverték, leöldösték és rabságba vetették őket. Hogy hol és milyen arányú harcok voltak, erről hiteles értesülés még nincs, a szállongó híreket pedig nem reprodukáljuk. Bizonyosra vehető, hogy igen sok szerb katona magyar fogságba esett. Minderről azonban várjuk be a hivatalos értesítéseket.

A Timok-hadosztály megsemmisítése.

A „Südslavische Correspondenz” Zágrábból rendkívül előkelő forrásból a következő értesítést kapta:

Beavatott helyre immár beérkezett kiegészítő jelentések sokkal nagyobbak tüntetik fel a szerbek vereségét Jarak-Mitrovicz között, amely a szerb Timok divízió elpusztulásához vezetett, mint az az első értesítések után feltehető volt. Ezen jelentésből kivehető, hogy a Timok divízió, amely már a valjevói harcokban négyezer embert veszített, tizenkétezer főnyi sereggel hatolt be a Szávánál horvát területre Stefanovics tábornok vezénylete alatt, valószínűleg azzal a céllal, hogy Rumán át betörjenek Magyarországra. Az elfogott tiszték elbeszélése szerint az a cél is lebegett előttük, hogy az osztrák-magyar seregek lehető erős foglalkoztatása által lehetővé váljék a Drinánál egy második betörés. A szerbek Klenák, Jarak, Progar és Kuvinovónál kisebb csapatokban jöttek át a Száván, ósónakokon és tutajokon, míg Mitrovicánál és Djakovónál pontonhidakon nagyobb seregek szálltak partra.

Itt jött át a szerb tizenötödik gyalogezred, az ismeretes szerb bandafőnökkel, Matieszal aki háromszáz emberével hatolt be elsőnek horvát területre. Maties serege volt az elővédje a Mitrovica felől előnyomuló főseregnek, míg a többi részek öt csoportban meneteltek. A szerb betörés éjjel tizenegy óra felé történt.

Seregeink arra a hírre, hogy szerb betörés kezdődött meg, idejekorán visszavonultak és a Rajak-Ruma közti területen félkörben foglaltak el állásokat, amelyeket az előrevonuló ellenséggel szemben mindenféle módon maszkíroztak. Minthogy a szerb felderítő csapatok egy kilométernyi előnyomulásuk alatt nem találtak ellenséget, megtörtént az egész divízió átkelése. Éjjel egy órakor érkeztek el a szerbek csapataink által elfoglalt állásokhoz és akkor megkezdődött a harc. Tűzsergünk a szerbeket, akik ütegeket és gépfegyverosztagokat hoztak magukkal, rettenetes tűz alá fogták.

A szerbek vitéz védekezése dacára, miáltal sikerült nekik ágyúikat elsűtni, a mieink megkerülő mozdulata gyors és döntő forjulatmal a mi javunkra billentette a mérleget. A szerbek egyrésze, amely a Szávához akart visszavonni, már csak elpusztított pontonhidakra talált és ugyancsak ott találta a parton a mi csapatainkat is. A szerbek veresége rettenetes volt. Ötezer embert fogtunk el, a maradékot megöltük, vagy megsebesítettük. Százával usztak a megfulladt szerbek a Szávában.

Maties bandafőnököt egész csapatával megöltük, két ezredzászlót és pedig a 12. és 15. ezredét, négy ágyút, tíz gépfegyvert, valamint igen sok lőszeret zsákmányoltunk. Stefanovics tábornok állítólag elesett.

A körösböckényi urinők a sebesült katonákért. Dícséretes buzgalommal igyekeznek a körösböckényi urinők — élükön Schwester Ferenecé, dr. Dénes Jakabné és Miridsány Mihályné urinőkkel — a hadba vonultak hátra, maradott családtagjai segélyezésében, legutóbb pedig sebesültjeinknek párnák, fehér ruhák stb. készítésében. Ma fenti urinők gyűjtésének eredményeként 138 fejpárnát, két-két huzattal, vásznat, ingeket, zsebkendőket, törölközőket küldtek be az aradi vörös-kereszt gyűlésnek. Különös örömmünkre szolgál kiemelnünk azt a tényt, hogy az adakozásokban igen élénk részt vesznek román nőink is. Hósapkák, kézmolegitők készítése most van folyamatban és alig van ház, ahol a kislányok esőrgése ne hallatszanék.

Oroszország tulerejének titka.

(Ninos hír az északi haroterről. — A szorongatott szerbek. — Orosz ágyuk Budapestén.)

— Távirati tudósítás. —

Budapest—Bécs, szeptember 12.

Két nap előtt vezérkarunk hivatalosan közölte, hogy Lembergél új csata van folyamatban. Ugyanakkor a német vezérkar ugyanilyen lakonikus rövidséggel kommunikált ki a Kelet-Poroszországban megindult újabb harcokról. Minthogy úgy itt, mint a Visztulától keletre az ellenségnek és barátának minden mellécsapata a főerővel egyesülten lép fel, elmondható, hogy a harc ma az egész vonalon a Mémel folyótól egész Bukovináig húzódik.

Ebben az irtozatos összeütközésben Oroszország összes erejét, óriási területének majdnem minden emberét csatasorba állítja. Hogy csapatainknak és vezetőiknek rendkívüli teljesítményeit méltathassuk, meg kell mondani, hogy Oroszországnak különös eljárás folytán tényleg sikerült haderejének legnagyobb részét mindjárt az első döntéshozzához bevonnia, ami olyan feladat, amire eddig az oroszokat nem tartotta senki se képesnek. A birodalom óriási kiterjedése és a közlekedési utak ismeretes hiányossága azt a hitet érlelte meg, hogy az orosz hadsereg mozgósítása és felvonulása csak nagy nehézségekkel történhetik meg és hogy Oroszország az első döntésnél csak a nyugaton álló hadtestekkel számolhat, mert a beljebb, keleten lévő csapattestek fokozatosan vonhatók be. Minthogy azonban az első döntések az egész háború eredményére döntő befolyással bírnak, kitűnik ebből, hogy Oroszország ilyen viszonyok mellett egy európai háború esetén nagyon kedvezőtlen helyzetben lehet. Ezt a bajt a jelenlegi orosz hadvezetőség, mint azt el kell ismerni, nem ügyetlenül kerülte ki.

Ismeretes, hogy Oroszországban az utóbbi években rendszeresen behívták a tartalékokat és próbamozgósítást rendeztek és a behívottak több hónapig fegyverben voltak és elbocsájtásuk után újabb behívások történtek. Ezzel a módszerrel az orosz hadvezetőség már békében általános mozgósítás nélkül másfél millióra emelte a hadsereg állományát. Ennek ellenére sem tudta volna azonban lényegesen megkönnyíteni a keleten lévő erők bevonását, hanem csak a nyugaton álló hadtestek mozgósítását valamivel meggyorsította volna, ha a behívásoknál a szóban forgó csapattestekhez tartozó legénységre szorított volna. Éppen ellenkezőleg történt. A hadvezetőség teljesen eltekintett a Szentpétervár, Moszkva, Kiev, Odesszától nyugatról lakó anyagtól és csak a keleti kormányzóságok legénységét hívták be. Egész Kelet-Szibériáig terjed ez a behívási bázis és az ugynevezett próbamozgósításoknál ezekből a tömegekből külön csapat és seregtesteket alakítottak különös célok szemmel tartása mellett. Általános mozgósítás esetén tehát az a haszna volt a hadvezetőségnek, hogy a rendszeren legtávolabb lévő, talán csak hónapok elmúltával a nyugati harcszintéren érő csapattestek már az első napon kéznél voltak és látható, hogy az orosz próbamozgósítás nem volt más, minthogy suba alatt áthelyezték a keleten nélkülözhető összes haderőket nyugatra. Természetesen az ilyen drága és állandósítás esetén a nemzetgazdaságra káros intézkedés csak a küszöbön álló háborúra való tekintettel volt elrendelve és ebből érthető, hogy az elfo-

gott orosz hadifoglyok közt vannak kaukázusiak, turkesztániak, keltszibériaiak, akik már május óta nyugatoroszországban fegyverben állottak. Ebből magyarázható meg a váratlanul gyors hadikészültség és az orosz hadseregnek iszonyu tömege, amint az mindjárt az operációk kezdetén fellépni tudott.

Elfoglalt orosz ágyuk Budapestén.

Bécsi jelentés alapján már tegnap megírtuk, hogy a Bécsbe szállított hadi diadaljelvényeken: orosz ágyukon kívül, Budapestre is hoznak ilyen trofeumokat. Mint Budapestről táviratozzák, ma délután négy órakor megjött az első tizenhat orosz ágyu, amelyeket a parlament előtti térségeken állítottak fel. Az ágyukat az északi harctéren zsákmányoltuk. Az érdekes látványnak az esős idő dacára, sok nézője akadt.

Mint, a Magyar Távirati Iroda jelenti, este még további tizenhét orosz ágyut hoztak és ezeket a Szabadságtéren helyezték el. Az orosz ágyuk elnémitott, üresen látogató torkukkal hirdetői annak, hogy seregeink diadalal mennek az északi ellenség ellen. Az orosz ágyukat szakadó esőben, késő éjszakáig óriási közönség bámulta.

A monarchia miniszterei a királynál.

Bécs. (Táviróda, cenzurálva). Dél előtt kilenckor a király Schönbrunnban Tiszát egy órás kihallgatáson fogadta. Később Krobatin, Stürgkh, Berchtold jelentek meg magánkihallgatáson az uralkodó előtt.

Dimitriev Radko, a bolgár Napoleon.

Bécs, szeptember 12. A Reichspost jelenti Szófiából: Dimitriev Radko volt bolgár tábornokot és pétérvári bolgár követet, aki kormánya akarata ellenére orosz szolgálataba lépett, a szobasztopoli tiszti kaszinóban egy magasabb orosz tiszt „betolakodott” nak mondotta. Dimitriev erre fegyverét akarta használni, de a többi orosz tiszt még idejében lefegyverezte. Ez incidens miatt Dimitriev Radkot Szobasztopolból visszahívták, sőt hír szerint már kizárták az orosz tisztikarból. Bulgáriában Dimitriev kudarcát nagy meglepődéssel látják. Ez a jelentés annál érdekesebb, mert a reneget Dimitrievről a legellentétesebb híreket terjeszti az entente sajtója. Néhány nap előtt azt híresztelték el, hogy a volt bolgár tábornok, aki Lüleburgasznál harcolt sikerrel a törökök ellen, egyik főrésztosa volt Ruszki tábornok mellett Lemberg elfoglalásának és hogy az orosz seregben egyszerűen „bolgár Napoleon” nevet kapott zsenialitásáért. Egy másik jelentés viszont azt adta hírül, hogy a bolgár Napoleon Tomasow mellett vállán könnyebb srappelsebet kapott, tehát aligha is járt Lemberg közelében.

Albán támadás Szerbia ellen.

Szófiából jelenti: Az albánok Dibránál betörték Szerbiába és egy zászlóalj szerb rendszer csapatot elfogtak, számos ágyut, hadianyagot zsákmányoltak. Háromezer albán Issa Boljetina vezetése alatt Kossovoba menetel. A szerb helyőrségek mindenütt visszavonulnak.

Budapest. (Táviróda cenzurálva.) Félhivatalosan jelenti: A görögök folytatják a csapatszállításokat Ujszerbiába, mert a kormány szerint ott macedonbolgárok lázadása készül. Szófiában ellenben a görög követ kijelentette, hogy semmitéls görög csapat összevonás nem

történik. A macedonai görög seregeket csak négyezer főnyi, 1914. évi ujonccal egészített ki.

Szalóniki. A szerb kormány a monastiri kerületre egy millió dinár hadiadót akar kivetni.

H I R E K.

XV. Benedek pápa békét akar teremteni.

(Választott bíróság döntőn az európai konfliktusban. — A Vatikánból kiutasított orosz követ.)

Távirati tudósítás.

Róma, augusztus 12

A pápának a béke érdekében tett felhívása a szentszék két akciójának előfutárja volt. Az egyik egy enciklika, melyet a pápa a világ összes püspökeihez intéz és amely főként a béke kérdésével foglalkozik. A másik egy, a pápa által rögtön megindított iniciativa, melynek keresztülvitele a különböző kormányoknál már megkezdődött és amely a harcok megszüntetését és egy békekonferencia vagy békebírság alakítását indítványozza. A Tribuna állítólag arról értesül, hogy a pápa a távozó bíborosokat busu-audenciájukon azzal a misszióval bízza meg, hogy kormányaiknál készítsék elő a talajt és tegyenek arról jelentést. Közben a pápai diplomácia Ausztria-Magyarországon, Bajorországban és Belgiumban hasonló értelemben működik. Ninos kizárva, hogy a newyorki pápai delegátus megbízatást kapott Wilson elnöknel teendő lépésre a választott bíróság kérdésében. (Miniszterelnökségi sajtóosztály.)

Berlinből jelenti: Teljesen megbízható vatikáni forrásból eredő értesülés szerint az elhunyt X. Pius utolsó audenciáján az orosz követet komor arccal fogadta. A pápa derűs arcáról eltűnt a mosolygás és teljes máltósággal fordult az orosz diplomata felé:

— Nem fogadhatom el — mondotta X. Pius — egy olyan hatalom képviselőjének üdvözlőkérdéseit, amely a szentszék minden türelme és engedékenysége dacára, nem tudta magát olthatározni ígéretei beváltására. Önöknek nincs egyetlen olyan államfőúr, aki nekünk, vagy az orosz katolikusoknak tett ígéreteket be akarta volna váltani.

Az orosz követ, aki ilyen fogadtatásra nem volt elkészülve, dadogva válaszolta:

— De Szentséged, ez nem áll.

X. Pius, a szelid és jószágos pápa nem tudta eltűrni, hogy valaki kétségbevonja Krisztus földi helytartójának szavait. Imponáló erővel magasodott fel alakja a tróziól és a jogos haragtól kigyult arccal kiáltotta:

— Ismétlem, hogy egyetlen egy ígéretet sem váltottak be és még én merészelem a pápa szavára a hazugság bélyegét rácsúzni. Követ ur, felszólítom önt, távozzék.

Az orosz követ halálos sípadtan távozott az ajtó felé.

— Barabás Béla hazajön. Az amerikai kirándulásban résztvevő és pénztgyűjtő magyar képviselők tudvalevőleg francia fogadóba kerültek hazatérésük után. Az elfogottak közül a franciák egyedül Barabás Bélát bocsátották hosszabb ideig tartó tanácskozások után szabadon. Barabást magas korára való tekintettel engedték el és már utban is van hazafelé. Barabás jelenleg Kölnben van. A többiek: tehát Károlyn, Zlinszkyn és Fridrichen kívül Buza Barnát és Héderváry Lehelét is Bordeauxba internálták.

— Német berendezkedés francia földön. Berlinből jelentik: A legutóbb elfoglalt Montmédy környékén a német főparancsnokság a francia hadifoglyok egy részét arra használja fel, hogy a részben elpusztult vasutvonalat helyreállítsa. A montmédy-i alagútjavítási munkálatai serényen folynak. Német vonatok közlekednek Montmédyig. A német hidászcsapatok számos elpusztított vasuti hidat állítottak már helyre.

— Egy hős előjáró kitüntetés. A hivatalos lap jelenti: A király a crnjelovói (bijeljini) járás) illetőségű Jovanovic Gjoko községi előjárónak, egy veszedelmes kém letartóztatása alkalmával tanúsított erélyes magatartásáért az ezüst érdemkeresztet legkegyelmesebben adományozta.

— Menekülő szerémségi családok. Bécs (cenzurázott távirati jelentés) Mitrovicai és környékbeli események miatt jobbmódu családok közül sokan Zágrábra, sokan pedig Bécsbe menekültek és itt várják be a háború fejleményeit.

— Hamis hírek terjesztéséért elítélt bécsiek. Bécsből jelentik: A hamis hírek terjesztőit, valamint azokat, akik veszedelmes nyilatkozatokra ragadtatják magukat, szigorúan megbüntetik. Így a tegnapi nap folyamán bécsi bíróságok elítélték Markovics Róza 54 éves szakácsnőt hamis, nyugtalanító hírek terjesztése miatt egy havi elzárásra, Rapó Elkán kereskedő segédet katonai intézkedéseket becsmérlő nyilatkozatai miatt egy havi elzárásra és Waldinger Venczel boltiszolgát hasonló véttség miatt hat heti elzárásra.

— Az aradi Vörös Kereszt varroda e héten a következő fehéreneműket osztotta ki különböző tartalék kórházakban: A Liceumban: 143 drb férfi ing, 99 drb alsó nadrág, 42 drb törülköző, 72 drb zsebkendő, 56 drb karfelkötő kendő, 5 drb borogató ruha, 44 pár harisnya, 23 pár kapca, 8 drb párna-huzat, 1 pár komot cipő, 31 drb lepedő, 2 drb párna, 24 drb stáril zsák, 26 drb kenyér zsák. — Polgári leányiskolában: 91 drb férfi ing, 91 drb alsó nadrág, 65 drb zsebkendő, 10 drb párna, 24 drb borogató ruha, 24 drb törülköző, 24 drb karfelkötő kendő. — Tanítóképzőben: 55 drb, férfi ing, 30 drb alsó nadrág, 36 drb zsebkendő, 12 pár harisnya, 42 drb borogató ruha. — Weitzer-utcai elemi leányiskolában: 104 drb férfi ing, 104 drb alsó nadrág, 15 párna, 35 drb karfelkötő kendő. — Kazinczy-utcai polgári fiúiskolában: 129 drb férfi ing, 79 drb alsó nadrág, 60 drb zsebkendő, 12 drb törülköző, 20 drb párna, 24 drb karfelkötő kendő. — Fischer Eliz palotai kórházban: 155 drb férfi ing, 65 drb alsó nadrág, 60 drb törülköző, 84 drb zsebkendő, 8 drb párna, 8 drb párna huzat, 8 drb lepedő, 24 drb karfelkötő kendő, 24 drb borogató ruha. — Hasszinger-utcai elemi leányiskola és felsőbb leányiskolában: 20 drb férfi ing, 20 drb alsó nadrág, 60 drb zsebkendő, 20 pár kapca, 20 drb párna, 46 drb karfelkötő kendő. — Andrányi Károly kórházban 42 db párna-huzat.

Az aradi Vörös-kereszt varrodába e héten a következők adakoztak: Lineberg testvérek 1 kor., Csécsy Imréné 10 kor., N. N. 2 kor., N. N. 1 kor., Molnár Ella 1 kor., Csapó Lorántné 20 kor., Telefon központ hölgyei pamutért 86 kor.-t, Kardos Miklósné 10 kor., Ritter Imréné 8 kor., Neubergné 4 kor., Ferenczy Ilonka 4 kor., Zádor Bertalanné 4 kor., Nagy Farkasné 2 kor., Szakács Lajosné 2 kor., Kollmanné 4 kor., Lejtényi Sándor 2 kor., Kövér Márton 10 korona, Molnár Lajosné 10 korona, Balla Hajnalka 4 kor., N. N. 10 kor., Weisz Endréné 4 kor., Róka Józsefné 10 kor., Herold Antal 10 kor., N. N. 20 kor., Politzer M. 10 kor., Rosenberg Zoltán 1 kor. Ezenkívül fehéreneműt küldöttek igen sokan. Mindezen adományokat hálásan köszöni a varroda vezetősége.

— Házasság. Nikolits Géza földbirtokos zombaton délelőtt kötött házasságot a szép és kedves Bakonyi Ella urleánnyal, Bakonyi Károly Acsev, főellenőrnek leányával.

— Halálozás. Sulyos gyász érte Lichtig Hermann, a Deutsch Testvérek cég tisztviselőjét. Fia, Lichtig Jenő a gyulai József főherceg szanatóriumában huszonhárom éves korában ma meghalt. A derék fiatalembert évek óta tartó szenvedéseitől váltotta meg a halál. Holttestét Aradra hozzák és hétfőn temetik el. Az elhunytban Szomori Oszkár hírlapíró öccsét gyászolja.

— Az Aradvárosi Női Felső Kereskedelmi Iskolában a tanév ünnepi megnyitása szerdán, szeptember 16 án, d. e. 9 órakor lesz a Felső Ker. Iskola disztermében. A beiratkozott növendékeken kívül, kik megjelenni kötelesek, az érdeklődő szülőket is szívesen látja az igazgatóság.

— Az aradi zenekedvelők egyesülete választmányi ülést tart szeptember hó 14-én (hétfőn) d. u. 5 órakor a Batthyány-utca 26. sz. a. (a Szántay-palota mellett) levő ház emeleti helyiségében, a hová a városi zeneiskola a háború tartamára át lett helyezve. Tárty: Kérvények elintézése, folyó ügyek. A választmányi tagok szíves megjelenését kéri Institoris Kálmán kir. tan., ny. polgármester, egyesületi elnök.

— Amit a király mondott! Könyves Kálmán király híre messze terjedt, mert Magyarországnak tengerpartot szerzett. Hódító utjában Adriához érve, megállt Fiume város közelébe. Sténézett a tájon a gyökeret vert búba, amint a Quarnerot maga előtt látta, merengésből csak akkor tört magához, midőn egy küldetés járult a királyhoz. Meghódolni jött a város podesztája, mellette vele jött szépséges leánya, ki mint legbájosabb terméket a tajnak, aranyszínű italt nyujta a királynak. A király hörpintett, csettintett nyelvvel, izlölő a nedűt nagy szakértelmével, aztán a serleget fenéig üríté, frissítő hatású minden ize érte. Kérdéző a király: ez milyen ital volt, mely reá rögtön ily jó hatást gyakorolt? Felelt a podeszta: „Féltéges királyunk, borpárlat: cognac ez, melyet itt csinálnak!” Szólt a király: „Mig itt leszünk Fiumében, kapjon ez ita ből mind-egyik vitézem! Könnyen álljak majd ki az ut fáradalmát, lesz magyar tengerpart a meghódol a dalmát.” . . . Kálmán király eme bölcs orendelése, volt a gyár első nagy magyar rendelése! Fennál máig a gyár, az „Adriatica”, borpárló gyárának legnagyobbika! Cognacja azóta leve világhírű, mert frissit, erősít s mindenkép józú, s ahogy izlett hajdan Kálmán királyunknak, azóta époly jól izlik mindyájunknak! S e királyi italt ma bárki ihatja, mert az egész országban mindenütt kaphatja. Saját érdekünkben csak arra ügyeljünk: „Fiumeit” kerjünk és másat el ne vegyünk! Fiumei cognac! Értő, erélyt adó, csüggedő, fáradira éltetőleg ható. Ki valami nagyot akar végrehozni: Annak csak ebből a cognacból kell inni! 2330

— Szilágyi és Diskant miskolci gépgyáros cég kitűnő könyökszerkezetű és víznyomású borsajtóra, valamint legújabb rovátkolt alumínium kuphengerű zuzógépére felhívják olvasóink figyelmét. Kiemelendők különösen a cég által feltalált és készített „Kocsuth” és „Hogyalja” borsajtók, melynél a régi világ fából készített prése zseniálisan egyesítve van a modern technika vívmányaival. A sajtók felső része acél, alsó része faszervezet. Ennél fogva a must sehol sem érintkezik a vasrészekkel, hanem csak a fával, ami a must színét, ízét, zamátját nem befolyásolja. A törkölyt nem kell összevagdálni, hanem kisebb darabokban is ki lehet venni. Az 1901. évi temesvári, az 1902. évi egri, az 1906. évi nagyvárad, 1902. évi pozsonyi II. mezőgazdasági és az 1907. évi pécsi orsz. kiállításán a cég borsajtói első díjjal, arany éremmel lettek kitüntetve. — A cég izléses árjegyzékét kívánatra minden érdeklődőnek megküldi. 3961

— Az összes aradi iskolákban használt iskolakönyvek újak és használtak logiozban beszerezhetők Ingusz I. és fia cégnél Weitzer János-utca. A polgári fiú- és leányiskolákban előirt új és használt könyvek, a Ferenc-téren Ingusz I. és fia cég alatt létesített fióközlötünkben is beszerezhetők. Az iskola főbejárata mellett balra. 4913

— Jó éjszakát szerezhet magának mindenki, ha a hálószobáit a „Löcherer Cimexin”-nel fertőtleníti. A fővárosban történt próbák beigazolták, hogy a „Löcherer Cimexin” nem csak a poloskát és annak petéit pusztítja el rögtön, de megszabadít a ruszli, sváb és hangyáktól is; a molykártól pedig a szörme ruhákat teljesen megóvja. Beszerezhető: Földes Kelemen, Hehs Vilmos gyógyszerárában és a készítőnél „Löcherer Gyula gyógyszerárában Bártfán.” 1378

— Táncciskola megnyitás. Deutsch Sándor okl. táncitanító 1914 szeptember 15-én nyílja meg tánciskoláját az Ipartestület disztermében, melyre beiratkozásokat már most elfogad ugy a tánciskolában, mint Csernovics Péter-utca 9. szám alatti lakásán. Ismerkedési estély 18 án. Szíves pártfogást kér Deutsch Sándor okleveles táncitanító. 4874

— A szülők az iskola-beiratás alkalmával ne mulasszák el Fischer Simon Nagy Artházát Arad, Szabadság-tér 12. sz. alatt felkeresni, ahol az internátus által előirt összes szükségletek iskolás gyermekek részére legnagyobb választékban és a legolcsóbb árban beszerezhető. Különös nagy raktár van iskolatáskák, fehérenemű, kalapok, sapkák, esőernyők, nyakkendők, harisnyák és még ezerféle cikkekben. 1989

— Új és használt iskolakönyveket utóbbiak félárban Krausz Paulinnál, (Szinbázban.) 287

— Zongora oktatást vállal Masanzker Béke Bécsben államilag képesített okl. zongoratanárnő. Andrassy-tér 11. II. em. 4917

— Thermosok, tábori kulacsok minden nagyságban állandóan raktáron, ugyszintén kórházi felszerelések u. m. ágytálcák, urin-üvegek, itató, köpőcsészék, mosdók porz. és zománccal legjutányosabban beszerezhetők. Fischer Mór Arad, Andrassy-tér 25. Városi és mezvevi telefon 568. 4915

— Új és használt iskolakönyvek Kerpel könyvkereskedésében már kaphatók. Tiszta állapotú használtak félárban.

— Ugyvédi irodák b. figyelmébe. A m. kir. Igazságügyminisztérium 9900—1913. I. M. sz. rendeletében előirt és kötelező négyféle végrehajtási nyomtatvány kapható az Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdájában.

— Papirlemezek (Pappe) (barna, fehér és szürke), olcsón kaphatók Kerpelnél viszonteladásra. 411

— Nyomtatvány-rendelők b. figyelmébe! Nyomtatványokat a rendkívüli állapotok dacára — egyelőre még — zavartalanul szállítunk. A legegyszerűbbtől a legizlésesebbig mindennemű nyomdai és könyvkötészeti munkát vállalatunk áremelés nélkül a legrövidebb időn belül elkészít. Az Aradi Nyomda Részvénytársaság, Aradi csanádi egyesült vasutak palotájában.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Hiányos kimutatás. Panaszja nem jogosult. Apróbb adományokból hosszú hasabokra terjedő kimutatásokat nem közölhetünk most. Normális időben is rossz és helytelen szokás az ilyen „hírlapi nyugtázás”, de a mai viszonyok között egyáltalán nincsen értelme. Kétségtelen, hogy aki most ezt vagy amant a jótékony intézményt adományával fölkeresi, nem azért teszi, hogy neve nyilvánosság elé kerüljön és nem is éi abban az aggodalomban, hogy adománya — ruhanemű, élelmiszer stb — ne jusna el rendeltetési helyére, ha azt újságban ki nem hirdetik. Most azon kell igyekezni az újságnak, hogy a háborús eseményekről adjon mennél többet és ne vegye el az események elől a helyet hosszadalmas felsorolásával annak, hogy X., Y. és Z. urinók — kétségtelen elismerést, hála- és tiszteletet érdemlően — hány darab fehérenemű adományoztak.

S. S. aradi lakos. Nagyon érdekes a levele, azonban még sem közöljük, mert az óvatosság ilyenkor nem árt.

Egoista. Ugy látszik a helyzet változatlan és ez az oka annak, hogy levél nem érkezik. Mindenesetre nehéz tanácsot adni, hogy milyen módját keresse az érintkezésnek.

Egy előfizető. Arról, hogy mi lesz a moratórium után és mit kell tenni, idejekorán fogják tájékoztatni a közönséget.

Felolós szerkesztő: Rudnyánszky Endre.

NYILTTER.*

Az Aradi Közlöny

— dacára, hogy a háboru alatt a telefon és a távíró forgalom megegyesen bontva és így a hírvagy beszerzése háromszor annyiba kerül, mint rendes körülmények között, továbbá a lap előállításához szükséges papír, festék, olaj, stb. megrágtait —

a közönség fokozottabb igényeit tartotta szem előtt és nem szállította le szövegrészének terjedelmét és ma is a régi nagyságban jelenik meg.

Az Aradi Közlöny

nem kimélve a nagy anyagi áldozatot,

napról-napra kimerítően számol be az igalmas napoknak nagy eseményeiről, ezenkívül terjedelmes tudósításokat, megbízható híreket és a háboru minden részletére kiterjedő cikkeket közöl.

Amidőn t. olvasóinkat arra kérjük, hogy lapunkat ismerőseik körében továbbra is terjesszék, egyidejűleg ama t. előfizetőinket, akik az előfizetési határeléket, dacára felszólításunknak, eddig nem küldötték be, felkérjük hogy ezen összeget beküldeni, az előfizetést pedig megújítani szíveskedjenek.

Egy nagyobb szabásu

szén-, koks- és tüzfakereskedés ügynökségi iroda létesítéséhez csekély tökével

társ kerestetik.

Megkeresések „Szakember” jellegére a kiadóhivatalba kéretnek. 4969

Értesítés!

Tisztelettel közöljük vevőinkkel, hogy a tejnek házhoz szállítását

— amelyet a mozgósítás miatt fel kellett függesztenünk — folyó hó 15-én, kedden újból megkezdjük és most már akadálytalanul folytatjuk.

A rendelések felvétele végett alkalmazottaink régi vevőinket a napokban fel fogják keresni.

Megrendeléseket telefonon (372. sz.) vagy levélben elfogadunk.

Az üvegekben házhoz szállított tej ára 26 fillér marad.

Aradi Tejcarnok Karolina-u. 7.

4989. Az ezen rovat alatt közzétettért nem vállalunk felelősséget.

A nyaraló és fürdőző közönség figyelmébe! Következő ujdonságok érkeztek

KERPEL IZSÓ

100,000 kötetes

kölcsönkönyvtárába:

Glyn E.: A sílax, Mereskovszky: Leonardó da Vinci, Szász Z.: Séták a függőkertben, Lux T.: Küzdelem az élettel, Hajdu M.: Gileád, Ujvári P.: Földanyánk lovagjai, Szini Gy.: Profán szerelem, Georges H.: Haladás és szegénység, Kisbán M.: A baldokló oroszlan, Ecdési D.: Emberi írások, Keroul és Barré: Léni néni, Szikra: Csak egy bokor muskátli, Watanna O.: A japán csalogány, Deledda G.: A mi utunk, Krudy Gy.: Puder, Lakatos L.: A halhatatlan hercegnő, Dell E M.: A sas utja, Benrimó és Hazelton: A earga kabát, Szomaházy I.: Prof. Villányi, Somlay K.: Pusztai szőlő, Krúly Gy.: Palotai álmok, Barklay L. F.: Az esti dal, Buczik A.: A figyelmes í-rj, Zsoldos L.: Paminó, Révész B.: Vonagló falvak, Schmittelné: Asszonyok, Gábor A.: Mit ütök itt a kávéházban? Földes I.: Vörös szagú, Vértes J.: Iatim dolgok Napoléon életéből, Gömbösi: Levelek hullása, Némethen: Orosz M.: Zuu Irrgang, Wrasow H.: Ein Weiblicher Bürgermeister, Klinkovsrou: Der Doktor, Duaker D.: Morsca im Kera, Rasmussen E.: Schwaster Ingeborg, Stratz R.: Stars wie die Mark, Watanna O.: Japanische Nachtigall, Herzog: Die Welt in Gold, Sawronnsk R.: Das tische Erde, Klinkewstroem: Die grosse Karriére, Pöster: Dreschko No. 44, Hofer C.: Der Lebende hat Recht, Croker B. M.: Waldkinder, Hauptmann G.: Atlantis, Voss T.: Die Tarantella der Carmelina, Hasze H.: Rosshalden, Voss R.: Die Insel der schönen Menschen, Braun Lilly: Im Schatten der Titanen, Corday u. C.: Mit Luchsangen, Zobelitz II.: Mit Marschall Vorwärts, Herzog R.: Es gibt ein Glück, Brandenfels H.: Der dumme Peter, Tovota H.: Muller, Werder H.: Tiefer als der Tag gedacht, Melegari D.: Meine Tüchter, Schnitzler: Das weite Land.

Kölcsöndíj havonként 1 korona 40 fillér vagy kötetenként fizetve 10 fillér.

Vidéki bérlok is a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek.

A zenemű-kölcsöntárba is meglepő szép

ujdonságok érkeztek.

Zenekölcsöntári díj havi 2 korona, vagy fizetokenként 20 fillér.

Legújabbak: Kondor Ernő: Nótáskönyve, Sas Náci: Nótáskönyve, Révfy Géza, nótáskönyve, Haverda: Miel keringő, Siposs: Nemzeti induló, Zerkovitz: Die Wundermühle valse, Vince: Nem szeretem... Karácsonyi: Jut-e eszedbe...? stb. Rubens A.: Napsugár kisasszony, operett Márkus: A pesti asszony, (Ea vagyok a barátnője a budai Blochnak.)

Egyes könyvek és egész könyvtárak vétele; könyvtárak kiegészítése és berendezése

KERPEL IZSÓ, könyv-, zenemű- és papírkereskedése Aradon.

Berger gyógy-kátrányozappana. HOLL & COMPANY. Kiváló orvosi ajánlják az Európa legújabb... Bergrer kátrányos kőszappan... Bergrer glicerin kátrányosappan... Bergrer-fűs kőszappan... Uj: Bergrer folyékony kátrányozappan...

Aradon G. Földes Kelemen, Hehs Vilmos, Hájós Arpád és Rozsnyay Mátyás gyógyszerészek utáknál; Hegedűs Gyula Andrássy-tér 16. parfümész, Vojtek és Weisz droguerianban és kapható az összes hazai gyógyszerertárakban.

ISKOLAKÖNYVEK

- FOGYMNASIUM ALL. FOREALISK. KERESKEDELMI NOI KERESKED. POLGARI LEANY POLGARI FIU TANITOKÉPZO, stb.

használt, tiszta példányok félárban kaphatók

Décsi Géza

könyv- és papír üzletében, Forray utca. Városi és megyei telefon 902.

Magyar királyi államvasutak.

Menetrend.

Table with train schedules: Aradról Budapestre indul: Gyorsvonat reggel 6:20, Személyvonat délelőtt 11:42, Személyvonat este 9:39, Személyvonat reggel 5:00. Aradról Budapestre érkezik: Gyorsvonat délelőtt 1:25, Személyvonat este 7:25, Személyvonat reggel 6:45, Személyvonat délelőtt 12:30. Budapestről Aradra indul: Gyorsvonat délután 2:10, Személyvonat reggel 7:30, Személyvonat este 9:30, Személyvonat délelőtt 1:36. Budapestről Aradra érkezik: Gyorsvonat este 6:50, Személyvonat délután 8:31, Személyvonat reggel 5:57, Személyvonat este 9:03. Békéscsabáról Nagyváradra ind: Személyvonat reggel 6:49, Személyvonat délelőtt 1:3, Személyvonat délután 5:50, Személyvonat reggel 4:85. Nagyváradról Békéscsabára ind: Személyvonat reggel 6:00, Személyvonat délelőtt 10:10, Személyvonat délután 4:40, Személyvonat este 7:52.

A NEPTUN

MAROS-FÜRDŐ R. T.

IGAZGATÓSÁGA FELKERI A T. FÜRDŐZŐ KÖZÖNSEGET, MIVEL F. HÓ 15-ÉN A FÜRDŐ-TELEPET BEZÁRJA, SZIVESKEDJEN FÜRDŐRUHAJUK HAZAVITELÉRŐL MIELŐBB GONDOSKODNI. 4920

Ügyes, megbízható vas-,
fűszeres

segédet

keres 4928

Weisz János, Marosillye.

Wajdits György

„TURUL“
gyógyszertárban

(Karolina-u. és Ferenc-tér
sarok.)

Az összes kül- és bel-
földi különlegességek
és drogeriacikkek dro-
geria árban kaphatók. 6948

Fekete Sas

szálloda

4870

megnyilt.

Sengyel Gyula,

műlakatos,
épület és vasszerkezeti műhelye

ARAD,

Deák Ferencz-utca 38.

4884

Tanulók felvétetnek.

Használt ólom

megvételre keresetnek.

Női

fehér és színes

Kalap kiállítás

minden ünnep- és vasárnap
estl 9 óráig a Fehér-Kereszttel
szemben, rendkívüli olcsó árak.

Férfi kemény- és puha- kalapok nagy raktára.

Kalap tisztítást, festést és ala-
kítást a legújabb modellek
után olcsón elvállalom.

Első Aradi Villanyerőre be-
rendezett kalapgyártás nagy-
ban és kicsinyben.

Tisztelettel 4887

Bittenbinder Konrád,
Arad, Deák Ferencz u. 42.

„Fehér Kereszttel szemben.“

Garai Károly,

vas- és rézbutor készítő
ARADON,
József főherceg-ut II. sz.
Karolina-utca sarok.

Ajánlok: Vas- és rézbutorokat,
sodrony ágybetéteket, sodrony ko-
csi-üléseket, gyermekágy és gyer-
mek-kocsikat, réz-karnisokat, mos-
dó-asztalokat felszerelve, össze-
csukható ágyakat és madracokat.
Szállodal és kávéházi, kórház és
intézetek berendezését. Elvállalok
minden e szakmába vágó munká-
kat a legjutányosabb árak mellett.
Vidéki megrendeléseket pon-
tosan eszközölök. 701

Zongora-

javitások és hangolások,

ugy helyben, mint vidéken
pontosan eszközöltetnek 4881

Ehrbar Henrik

zongorahangoló
Arad, Erzsébet-kört 34. sz.

Leánynevelő intézet.

Háztartás és továbbképző iskola Gráz, Ruckerberg Blumengasse.

Előkelő nevelő-intézet 14—20 éves leányok részére. (Schwölzi intézet.) Saját
villa, kert, sport, naponta torna, továbbképző: irodalom, történelem, föld-
rajz, stb.-ből. Nyelv, zene, ének, festés, kereskedői tanfolyam. Kézimunka,
fehér- és ruhavarrás; háztartás és főzés tanítás. Szabad tantárgyváltás.

Gráz, Ruckerberg-Blumengasse. Steiermark. 4155

Hirdetmény.

Pa szeptpáli bérlettem megszünte foly-
tán az ottani összes gazdasági felsze-
relés és élő állatok, u. m.: muraközi
anyalovak, csikók, fejőstehének, nő-
vendék jószág, angol hus anyajuhok,
stb. szabad kézből, a helyszínén eladók.

Háberéger György

Pa Szeptpál. Vasut és postaállomás Sofronya. 4902

Izr. leányinternátus.

Van szerencsénk a m. t. helybeli és vidéki szülőket értesíteni,
hogy szeptember hóban egy internátus-
sal egybekötött magániskolát nyitunk,

ahol elemi- és polgáriiskolás leánykák gondos nevelésben és
tanításban részesülnek, itthon, vagy kívánatra — ha az isko-
lák megnyílnak — bármely iskolába rendes növendékként be-
irattatnak. Ugyisintén bejáró növendékeket is elfogadunk. —
Külön tárgyak: zongora, festés és művészi kézimunkák. Sze-
mélyes, vagy levélbeli megkeresésekre készséggel ad felvilá-
gositást az intézet tulajdonosa

Stern Ilonka,

okl. tanítónő

Arad, Tökölly-tér 7., I., 13.

4808

Hotel Deák Ferenc Budapest, Aggteleki-utca 7.

ELSORANGU CSENDES, POLGARI SZALLODA

5 perc a keleti pályaudvartól. Gősfűtés és minden kényelemmel berendezve. 80 szoba és kávéház áll a t. vendégek rendelkezésére. 1 személyes szobák 3 koronától, 2 személyes szobák 5 korona 20 fillér.

9875

Tulajdonos:

PALLAI MIHÁLY

Figyelem a beiratás előtt!

Iskola beiratás alkalmával felhívom a t. vevőközönség figyelmét, hogy mielőtt az iskolás gyermekek szükségleteit beszerezi, győződjék meg

a Színházi Versenybazar mesés olcsóságairól

Ezen olcsóságokról bárki az itt közölt árjegyzék rövid kivonatából és a kirakatok megtekintése alkalmával meggyőződhetik.

Iskolás gyermekek részére.

Fiu vasalt fehér ing	K. 1.50 és feljebb	Fiu zsebkendő	—10 fill. és feljebb	Leányka ruha barhet	1.20 és feljebb
" finom sifon ing	K. 1.90 "	" pat. harisnya	24—60 fillérig	" " szövet	2.90 "
" lábravaló	K. 1.— "	" nadrágtartók		" mosó lüster kötők	—50 "
" gallérok mind. fazon	—20 "	" iskola táskák	—50 fill. és feljebb	" klot és kötők	—50 "
" kézelő	—30 "	" képes táskák	—60 "	" ingek	—90 "
" csokornyakkendő	—10 "	" könyvszíj	—30 "	" matróz sap. kék szö.	—70 "
" selyem magánkötő	—50 "	" zsebkés	—30 "	" fog-, haj- és ruhakéfe	—32 "
" sport sapka	—50 "	" pénzerszény	—20 "	Mindennemű fősük	—20 "
" " finom	—50 "	" nyári trikó	—40 "	Fog krém	—36 "
" esernyő	1.80 "	" téli alsó trikó	—70 "	Mindennemű szappan	—10 "
" őszi kalap	1.— "	" bőr cipő	2.— "		
" finom alkalmi vétel kalap	1.50 "	" mosó öltöny	—1.80 "		
		" posztó öltöny	3.— "		
Férfi ing fehér picémell	1.90 feljebb	Férfi kalap szines v. fekete	1.90 feljebb	Női ing himzett	1.90 és feljebb
" szines selyemmell	1.90 "	" esernyő clotból	1.90 "	" corzett vagy nadrág	1.90 "
" lábravaló	—90 "	" esernyő selyemből	3.60 "	" clot kötény mind. faz.	1.90 "
" nadrágtartó	—50 "	" kézelő gomb	—30 "	" clot youpon	1.90 "
" harisnyatartó	—40 "	" harisnya	—30 "	" clot harisnya kötött	—40 "
" csokor nyakkendő	—10 "			" zsebkendő	—16 "
" Regaf selyem nyakkendő	—50 "			" nap és esernyő	1.90 "
				" " " " selyem	3.60 "

Nagy alkalmi vétel fiu- és leányfelöltökben és ruháiban, női és gyermek bőr eipőkben. — Kérem a cégre figyelni. Telefon 866. szám.

Ovakodjunk a fertőzésektől.

Az utca pora telve fertőző anyagokkal, a különféle betegségeket okozó csirakkal minők a tüdővész, a merevgöres, a lépfene, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintkezésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük. Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy az emberi körme alatt az apró paraziták egész gyűjteménye tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhünk ha kezünket, arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer **Szent Imre szappannal** vagy **Carboform szappannal** megmossuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,
a Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tanítóknak, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok, kórházak vezetőségének. E szappan olcsóságánál fogva lehetővé teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések ellen megóvja. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan és vegyészeti gyára ARAD.
Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos
gyógyszertára.

Figyelmeztetés!

Miután az

„Aradi Ibolya Crème“-met

utóbbi időben utánozták, hogy a nagyérdemű
hölgyközönséget a félrevezetéstől megóvjam, az

„Ibolya Crème“

elnevezéshez a „DORE“ szót is csatoltam. —
Saját érdekében tessék csakis oly Ibolya
Crémet vásárolni, melyen az

„Ibolya Doré Crème“

felírás látható. Ara 1 tégelynek
1 korona. Kapható a készítőnél:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertárában Arad, Andrassy tér 22. sz.

továbbá Berger Gyula, Földes Kelemen, Hehs Vilmos, Kárpáti János, Ring Lajos és Wojtek Kálmán urak gyógyszertárába, valamint Wojtek és Weisz, Hansu Nestor és Török Andor és Társa urak drogeriájában.

Ponyvát, zsákot, zsineget, gazdasági kötélárut,
pokrócot, szalmazsákot legjobban és legolcsóbban szeresheti be az Erdélyi és Bácskai iparú-raktár
Reich B. Károly Fia és Társa cégnél
Telefon 649. Arad, Andrassy-tér 6. szám. (Verbos-ház.) Telefon 649.

4318

Opre féle gőz- és kádfürdő

Tököly-tér 1. sz.

Minden kényelemmel berendezve a nagyrabecsült közönség rendelkezésére áll.

Gőzfürdő

férfiak részére reggel 5-től 1-ig,
nők részére hétfő és péntek délután 2-től 6-ig.

Gőzfürdő bérletjegy 10 darab
8 korona.

Kádfürdő

(kabinfürdő) reggel 5 órától este
10 óráig nyitva. 8877

102—1914. sz.

Hirdetmény.

A m. kir. Miniszteriumnak 5477—914. számú rendelete alapján közhírré teszem, hogy Magyarországi területén postagalambot tartani a forgalomba hozni csak hatósági engedély mellett szabad. Az engedélyt a rendőrsépkapitányi hivatal a katonai kerületi parancsnokság hozzájárulásával adja meg.

Felhívom a postagalambok tulajdonosait, hogy az engedély iránt a hirdetmény közzétételétől számított 24 órán belül folyamodjanak, mert ellenesetben az engedély nélkül tartott vagy forgalomba hozott galambok elkoborztatni és megsemmisíttetni fognak.

Tilos továbbá minden fajtájú galambnak bárhol való lelovása. A netán véletlenül meglőtt postagalambot a rendőrsépkapitányi hivatalnak ha adéktalanul be kell mutatni.

Arad, 1914. augusztus hó 31.

Gréen,
főkapitány.

119—1914. biz. sz.

Hirdetmény.

A magyar Királyi Belügyminiszterium 6585—1914. Eln. számú rendeletével a sebesült katonáknak szeszes italok és nyers gyümölcsök ajándékozását betiltotta.

A sebesült katonák egészségének megóvása érdekében figyelemztem a város közönségét, hogy nyers gyümölcsöt és szeszes italokat a hazatérő sebesült, valamint, az átutazó katonáknak ne adományozzanak, a kórházakba be ne vigyenek, mert az ily adományok visszautasítva lesznek.

Arad, 1914. szeptember 9.

Gréen
főkapitány.

2 szobás csinos udvari

lakás

a konyhában vízvezetékekkel,
szeptember 15-ére

k i a d ó.

Flórián-u. 6B sz., 3. ajtó.

4975—1914. pm.

Hirdetmény.

Közhírré teszem, hogy a m. kir. földművelésügyi miniszterium nagyváradi kirendeltsége az élelmiszerek drágaságának szabályozása végett nagyobb mennyiségű élelmi tengerit szerzett be. Az élelmi tengeri ára ab Nagyvárad métermázsánként 18 korona azonnali készpénz fizetés mellett.

Miután az egyes vidékeken mutatkozó gyümölcstermés értékesítését a kirendeltség szintén elvállalta felhívom a város közönségének figyelmét, hogy mindennemű gyümölcsárnak nagyobb mennyiségben való előnyös beszerzése vagy értékesítése végett saját érdekében közvetlenül a kirendeltséghez forduljon.

Arad, 1914. szeptember 10-én.

Varjassy
polgármester.

21901—1914.

Pályázati hirdetmény.

Arad sz. kir. város tanácsa a város közönsége által a budapesti Mensaacadémiákban létesített helyre pályázatot hirdet, melyre mindenkor — s elsősorban aradvárosi illetőségű ifjával töltetik be.

A pályázati kérvények folyó évi október hó 1-én déli 12 óráig nyújtandók be a tanács iktatóba.

Arad, 1914. évi szeptember hó 5-én.

A városi tanács.

Fülöp Sámuel

kóser étterme
megnyílt

Deák Ferenc u. 40a.

21618—1914.

Hirdetmény.

A hadra kelt sereg megfélemlés céljából a hadvezetőség az ország vágómarha állományát, tekintettel arra, hogy az úgy a hadsereg élelmezése, mint forgalmi érdek szempontjából is a legmegfelelőbb, fokozottabb mértékben veszi igénybe. A hadra kelt seregnek vágómarhával való élelmezése érdekében tehát kívánatos a marhaállomány lehető kímélése s ennek megfelelően a polgári lakosság ezirányú logyaltásának lehető csökkentése.

Ennek a jelenlegi rendkívüli helyzetben közérdekű célnak biztosít sa végett felkerjük Arad sz. kir. város közönségét, hogy a marhafogyasztástól minél kiterjedtebb mértékben a sertés- és juhhus fogyasztásra térjen át.

Arad, 1914. évi szeptember hó 5-én.

A városi tanács.

Aradi és csanádi egyesült vasutak

menetrendje.

Ervényes 1914. szeptember 2-től.

Aradról Szegedre indul:

Személyvonat reggel 6:40
Motoros vonat délelőtt . . . 11:05
Személyvonat délután 4:18

Aradról Szegedre érkezik:

Személyvonat délelőtt 12:00
Motoros vonat délután . . . 8:41
Személyvonat este 9:30

Szegedről Aradra indul:

Személyvonat éjjel 3:00
Motoros vonat délelőtt . . . 10:35
Személyvonat délután 8:17

Szegedről Aradra érkezik:

Személyvonat reggel 7:33
Motoros vonat délután 2:45
Személyvonat este 7:51

Aradról Brádra indul:

Motoros vonat reggel 6:22
Személyvonat délután 12:40

Aradról Brádra érkezik:

Motoros vonat délelőtt . . . 11:38
Személyvonat este 7:41

Brádról Aradra indul:

Személyvonat éjjel 4:03
Motoros vonat reggel 7:30
Motoros vonat délután 1:37

Brádról Aradra érkezik:

Személyvonat délelőtt 10:34
Motoros vonat délután 1:38
Motoros vonat este 7:18

Borosjenőről Csermőre indul:

Vegyes vonat délelőtt 9:20
Vegyes vonat délután 3:44
Vegyes vonat este 6:00

Csermőről Borosjenőre indul:

Vegyes vonat reggel 6:11
Vegyes vonat délután 12:34
Vegyes vonat délután 4:36

Mezőhegyesről Kétegyháza indul:

Motoros vonat reggel 8:37
Motoros vonat délután 1:37
Motoros vonat este 6:20

Kétegyházaól Mezőhegyesre indul:

Motoros vonat reggel 5:43
Motoros vonat délelőtt . . . 11:50
Motoros vonat délután 3:48

Ujszentannáról Kétegyházára ind.:

Motoros vonat reggel 6:43
Motoros vonat délután . . . 12:42
Motoros vonat este 7:49

Kétegyházáról Ujszentannára ind.:

Motoros vonat reggel 5:38
Motoros vonat délelőtt . . . 10:47
Motoros vonat délután 8:01

Borossebes—Menyházafürdő indul:

Vegyes vonat délelőtt . . . 10:18

Menyházafürdő—Borossebes indul:

Vegyes vonat délután 2:25

Cipő Tőzsde

Arad, Apollo mazi mellett

ismét megnyílt

és megkezdődött a

Gero féle cipők olcsó

adása.

Kérjük ögönket nem összetévesztetni.

Minimális csomagolásban

újságmaculatura

olcsón

eladó

az Aradi Közlöny

kiadóhivatalában

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apró hirdetésekről:

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban József főherceg-ut 22. Acsev-palota. (Bejárat a Kosuth-szoborral szemben.) Telefon szám 151.

Az apró hirdetések díja a szavak száma szerint számítódik.

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűkkel 8 fillér.

A legkisebb hirdetés 60 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szavak a kéziratban aláhúzással jelzendeők.

Az apró hirdetések előre fizetendők.

A hirdetések este fél 6 óráig vétetnek fel.

Vidékről az apró hirdetések postautalványon küldendők — a szelvényen a szöveg elír — avagy levélbélyegeken.

A hirdetés a kiadóhivatal kívánatra díjtalanul megszerkeszti.

ELLÁTÁS.

12-15 éves

uri leánykát teljes ellátásra elfogad izr. uri család. Zongorahasználat. Cim a kiadóban. 4959

Uri család

az összes középiskolák közvetlen közelében minden komforttal ellátott lakásban 1-2 tanuló eivállal teljes ellátásra. Zongora rendelkezésre áll. Cim a kiadóhivatalban. 4968

Egy vidéki iskolás

jobb családból való fiú, teljes ellátásra felvétetik uri házban. Bővebbet szívességből Rothstein Mór fűszer- és csomagekereskedőnél Arad. 4966

Két iskolás gyermek

teljes ellátásra eivállalja 2 magános urinő, Bercsényi-utca 7. I. emelet. 4968

Iskolás lányokat

felveszek teljes ellátásra. Tanulásban felügyelve lesznek. Cim Margit-u. 6. sz. 4965

Iskolás fiukat

teljes ellátásra eivállalok, esetleg zongora használat. Cim Magyar-utca 6., háztulajdonosnál. 4887

Intelligens család

1-2 gyermeket teljes ellátásra, gondos felügyelet mellett elfogad, József főherceg-ut 8. I. e. ajtó 17. 4906

Egy

vagy két vidéki iskolás intelligens leány teljes ellátást nyer, uri izraelita családnál. Alizkovits Zsigmondné, Weitzer János-u. 15. 4948

Nyugalmozott izr. tanító

jobb házból valóságkülönség nélkül 2-3 gimnáziumi, reál, kereskedelmi, polgári vagy elemi iskolai tanuló tanulmányi felügyelet és segítség mellett teljes ellátásba vesz fel. Házhoz járva főntiekben és a német nyelvben 1-2 magánórát is vállal. Lakás: Aradon, Thökoly Imre-utca, 11. sz. II. udvar. 4952

OKTATÁS.

Zongora oktatást

kezdőknek és haladóknak háznál és házonkívül is kitűnő módszer szerint eivállalok, Helm Domokos-utca 1. 4984

Engel Keresk. szaktanfolyama.

Női keresk. szaktanfolyam most vette kezdetét. 4 havi cursus. Mérsékelt tandíj, díjtalan állásközvetítés. Alapos kikézés gépirás, gyorsírás és könyvvitelben keresk. és ügyvédi irodák részére. Beiratások mindennap. Díjtalan utánpótlás. Lázár Vilmos-u. 2. Földes-palota mellett. 4964

Ugyes

hegedű tanár kerestetik azonnali tanításra. Ajánlatok „Hegedű tanítás” jeligére a kiadóhivatalba küldendők. 4970

ALKALMAZÁST NYER.

Mérlegképes könyvelő

kerestetik, perfekt német és magyar levelező, ki jó bizonyítványokkal rendelkezik. Ajánlatok „Szorgalmas” jelige alatt a kiadóhivatalba küldendők. 4914

4 közép iskolát

végzett, jó írással bíró fiatalembert, azonnali belépésre kerestünk Ajánlatok a kiadóhivatalba „Szorgalmas II” jeligére küldendők, 4936

Azonnali

belépésre keresek egy fűszeres segédet Sáfrán Emil Gyorok. 4947

Gazdasági

gyakorlattal bíró nőtlen munkafelügyelőt keresek gazdaságba. Niederhauser Gyula Arad, postafiók. 4941

ALKALMAZÁST KERES.

Szabónő

ajánlkozik ruhák, kosztümök készítésére. Cim a kiadóban. 4898

Intelligens leány

ki a magyar és német nyelvet tökéletesen bírja társalkodónőnek vagy házi kisasszonynak ajánlkozik, esetleg nagyobb gyermekekhez. Cim a kiadóban. 4938

Házvezetőnő

vagy bejáró főzőnő alkalmazást keresek, nagy fizetést nem igénylek. Cim Kossuth-utca 39. sz. földszint. 4955

KIADÓ LAKÁS.

Új épületben

2-3-4 szobás modern lakás, villany és gázbevezetéssel november 1-re kiadó Révay-u. 5. 4791

Butorozott

utcai és udvari szobák discret bejárat és villanyvilágítással, olcsón kiadók, Kápolna-utca 2. 4961

2 szoba

előszoba, konyha nov. 1-re kiadó, Hajó-u. 30. 4952

Kiadó lakás.

Legmodernebb berendezéssel egy 5 szobás lakás, mely áll 8 utcai és 2 udvari szobából és a szükséges mellékhelyiségekből azonnalra kiadó. Értékezhetni Petőfi-utca 10. sz. alatt a házfelügyelőnél. 2005

INGATLAN.

Eladó

egy jól jövedelmező adómentes bérház a Ferenc-tér szomszédságában, elköltözés miatt, minden elfogadható árban. Cim a kiadóhivatalban. 4968

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Legjobb lugmentes

arc- és kézmosó a Hygea szappan 40 fillér, Lanolin szappan 50 fill. Mindkét szappan tiszta növényi aszradékokból készült, lugmentes, a legfinyásabb arcú hölgyek és gyermekek, csecsemők mosására legalkalmasabb. Legtartósabb, legfinomabb és leghatásosabb fürdőszappan az Angol fürdőszappan, óriási darab 70 fillér. Dr. Földes és Hehs Arad. Földes gyógyszer-tár Deák Ferenc-u., Hehs gyógyszer-tára Batthyányu. 1224

Iskolakönyvek

használtak és ujak az összes aradi iskolák számára a legújabb kiadásban, előnyösen szerezhetőek be „Minerva” könyvkereskedésben Knieszer J. és társánál Arad, Dobó utca 1. sz. 1151

Veszek

uraktól levelett férfiruhát, téli kabátot, városi és utazó bundát a legmagasabb árban. Bleier Ignátz, Szent-Pál-u. 12. 4699

Legfinomabb

szepességi málna-szörp különként 2 kor., üveg 20 fill. Citrom-szörp különként 2 korona. A citrom-szörp egy-két evőkanányi mennyisége alkalmas egy pohár legfinomabb limonádé előállítására. Szeder-szörp különként 2 kor. 40 fill. Ribizke-szörp 2 kor. 40 fill. Földes Kelemen gyógyszer-tára Arad. Összes készítményeink kaphatók Hehs Vilmos Batthyány-utcai gyógyszer-tárában. 1224

KÜLÖNFÉLE.

Ezerjött

gyomor elixír. Émésztési zavarok, étvágytalanság, felluvódás, gyomorégés, émelygés, hányás, hányinger, szédülés, gyomorgörcsök, székrekedés, bélrenyheség, bélférges (gilliszták) bélbacteriumok ellen. Ára 1 és 2 korona Rak-tárak Hehs Vilmos gyógyszer-tára Aradon, Batthyány-utca és gutori Földes Kelemen gyógyszer-tára Aradon, Deák Ferenc-utca. 5180

India fogosepek

a legmakacsabb fogfájást azonnal megszüntetik, ára 70 fillér. Főraktár Gutori Földes Kelemen gyógyszer-tára és vegyészeti laboratoriuma Aradon. Összes készítményeink kaphatók Hehs Vilmos Batthyány-utcai gyógyszer-tárában.

Bármilyen

bádogos és vízvezeték munkát készít Diamant Jenő Arad, Weitzer János és Kazinczy-utca sarkán. 2991

Legjobb fertőtlenítő szappan

a Szent Imre szappan, különösen ajánlható oly egyéneknek, kik idegnekkel érintkezésük folytán fertőzéseknek vannak kitéve. A Szent Imre szappan bactericid hatását több vizsgálat igazolja, antisepticus hatása felülmúlhatatlan. Ára 70 fillér. Dr. Földes és Hehs Arad. Kapható Földes K. és Hehs V. gyógyszer-tárban. 1224

Szőrmék, ruhaneműek,

szőnyegek megvásárlására ajánlunk molykeveréket 20 és 40 filleres csomagokban, legfinomabb resublimált Nattalint, kiló 1 korona. Terpentin olajat, kiló 2 korona. Pachsuli levelet, kiló 8 korona. Rovarport szoró dobozokban 20 fillér, bádog dobozokban 80 és 80 fillér. Légy irtó szereket, légyfogókat, Zacherlint, stb. Földes gyógyszer-tár Deák Ferenc-utca. Hehs gyógyszer-tár Batthyány-utca. 1224

Az Aradi Kereskedők Köre Helyeszközlő Osztályának

== HETI KIMUTATASA ==

Klein Sándor, ... : Keppich Zsigmond, ... : igazgató.

Szabó Lipót, ... : irodavezető.

Hivatalos helyiség: Tabajdy Károly-u. 1. sz. saját ház. Telefon 868. sz.

Hivatalos órák: délelőtt 9-12 óráig és este délután 3-4 óráig.

Keresünk:

VIDÉKRE:

1 fűszer és csomage, 2 fűszer, rőfös és rövid, 1 vas és fűszer, 1 rőfös és divat, 3 fűszer és rövid és 2 vegyeskereskedő-segédet.

Ajánlunk:

Több irodistát, továbbá körünk női kereskedelmi szaktanfolyamát sikeresen végzett hallgatóit irodistanóknak ill. pénztárosnőknak.

Az elhelyezés teljesen díjtalan. Körtagjaink előnyben részesülnek. Vidéki megkeresésekre, csak válaszbélyeg ellenében válaszolunk. 301

Hatóságilag engedélyezett

Patkány- és egérintás

uj eljárás szerint.

Patkány- és egérintáshoz ajánlok patkány- és egérintőszobacipust. A XX. század legmegbízhatóbb patkány és egérintőszere, csak patkányt és egeret öl meg, emberre vagy állatra nem veszélyes, tehát mindentűt elhelyezhető.

A patkány- és egérintőszobacipus ára:

1 kis adag 2-300 patkány kiirtására 6 K.

1 nagy adag 3-600 patkány kiirtására 12 K.

„Matteine”

vegyészeti laboratorium Arad, Tabajdi Károly utca 1. sz.

Telefon 10-45. 3561

Iskolai beiratási hirdetés!

Fischer Nagy Áruháza

Arad, Szabadság-tér 12. szám.

Szociális olcsó árjegyzőke

Külön osztály gyermekek részére.

Gyermekek nyakkendői.

Gyermekek selyem nyakkendő paten	20 fill.
Gyermekek mosó magánkötő	30 fill.
Gyermekek tiszta selyem Regatta	50 fill.
Gyermekek selyem magánkötő	78 fill.
Gyermekek selyem félmellény	1 fill.

Gyermekek ingek.

Gyermekek ingek vasalt fehér	1.90 fill.
Gyermekek ingek puha mellű selym	2.50 fill.
Gyermekek ingek egész fin. madebulán	2.90 fill.
Gyermekek ingek jó minőségű	2.20 fill.
Gyermekek ingek színes kretonból	2.70 fill.

Gyermekek kalapok.

Gyermekek őszi kalap Lođenből	1.50 fill.
Gyermekek őszi kalap fekete és színes	1.90 fill.
Gyermekek őszi kalap finom minőségű	2.50 fill.
Gyermekek őszi kalap elegáns kivitel	2.70 fill.
Gyermekek őszi kalap síkkes forma	3.00 fill.

Gyermekek sapkák.

Gyermekek sportsapka szövetből	—70 fill.
Gyermekek sapka kék szövetből	1.00 fill.
Gyermekek diáksapka fin. cheviotból	1.30 fill.
Gyermekek matrósapka kék szövetb.	1.50 fill.
Gyermekek bőrkalap	1.00 fill.

Gyermekek esernyők.

Gyermekek esernyő croiseből	1.90 fill.
Gyermekek esernyő clottból	2.30 fill.
Gyermekek esernyő fin. canelából	2.90 fill.
Gyermekek esernyő sergeből	3.20 fill.
Gyermekek esernyő jómin. selyemb.	3.50 fill.

Gyermekek zsebkendői.

Gyermekek zsebkendő képekkel	10 fill.
Gyermekek zsebkendő chiffonból	16 fill.
Gyermekek zsebkendő vászonból	22 fill.
Gyermekek zsebkendő jó min. vászonb.	28 fill.
Gyermekek zsebkendő fin. sziv. battiszt	30 fill.

Gyermekek iskolatáskák.

Gyermekek iskolatáskák viaszos vászon	70 fill.
Gyermekek iskolatáskák szin. képekkel	90 fill.
Gyermekek iskolatáskák vizm. vászon	1.00 fill.
Gyermekek iskolatáskák jóminőségű	1.20 fill.
Gyermekek iskolatáskák bőrből	1.50, 3.00 fill.

Gyermekek patent harisnyák, segyh. munka.

Gyermekek pat. harisnyák, árak nagys. szerint	
Gyermekek pat. harisnyák jómin.	30—52 fill.
Gyermekek pat. harisny. diamant fők.	38—76 fill.
Gyermekek pat. harisny. dupla sarok	54—50 fill.
Gyermekek pat. harisny. legjobb min.	64—70 fill.

Különléle tárgyak gyermekek részére.

Gyermekek nadrágtartók gummiból	38—70 fill.
Gyermekek zsebkész feh. és barn. csont	40—50 fill.
Gyermekek fogkefék	20—56 fill.
Gyermekek pénzszény bőrből	20—1.00 fill.
Gyermekek patent zsebtartók	50—1.00 fill.

Férfi divat osztály. Olcsó árjegyzék.

Férfi felsőruhá.

Férfi ing színes, puhamellű	2.30 fill.
Férfi ing schiffonból piquet-mellű	2.70 fill.
Férfi ing angol zephyrből színes	2.90 fill.
Férfi ing egész fin. damasztmellű	3.30 fill.
Férfi ing egyedül különlegességem	3.50 fill.

Férfi kalap ujdonságok.

Férfi kalap jó minőségben	2.50 fill.
Férfi kalap megbízható jó minőségű	3.00 fill.
Férfi kalap színes és fekete	3.50 fill.
Férfi kalap elegáns finom kemény	4.00 fill.
Férfi kalap legfin. nyulszőrből	5.00 fill.

Férfi esernyők.

Férfi esernyő croiseből	2.30 fill.
Férfi esernyő jó minőségű clottból	2.70 fill.
Férfi esernyő tartós canelából	3.00 fill.
Férfi esernyő glória selyemből	3.50 fill.
Férfi esernyő finom selyemből	3.90 fill.

Férfi nyakkendői óriási választékban.

Férfi battiszt csokor szép mintákban	22 fill.
Férfi battiszt regatta szép mintákban	38 fill.
Férfi selyemcsokor gyöny. mintákban	50 fill.
Férfi selyemcsokor gyöny. mintákban	70 fill.
Férfi nyakkendői tiszta selyemből	1.00 fill.

Különléle férfi divatcikkek.

Nagy választékban zsebkendői dbja	38—50 fill.
Jó minőségű nadrágtartók dbja	70—1.00 fill.
Jómin. harisnyakötők dbja	78—1.00 fill.
Nagy választ. kézfelgombokban	50—1.00 fill.
Jóminőségű köpper lábravaló	1.90 fill.

Férfi harisnyák

Férfi harisnya maccol nyers szin párja	38 fill.
Férfi harisnya szin. és fekete párja	50 fill.
Férfi harisnya divatos csikos párja	50 fill.
Női harisnya külön. leguj. minták	70 fill.
Férfi harisnya tiszta cernából	90 fill.

Női divat osztály.

Női felsőruhá cikkek.

Női ing schiffonból himzéssel disz.	1.70 fill.
Női ing madebulán gyöny. himzéssel	2.30 fill.
Női ing finom vászonból, kézi himzés	3.00 fill.
Női ing francia battisztból	3.50 fill.
Női ing rumburgi vászonból	3.80 fill.

Különléle női divatcikkek.

Női selyemernyő alkalmi vétel	3.50 fill.
Női selyemövek fek. és színes	50—1.00 fill.
Női sely. gumióvek fek. és szin.	1.90—3.00 fill.
Női készitáskák bőrből	90—3.80 fill.
Női selyem nyakkendői és divatos gallérok	

Női harisnyák.

Női harisnyák kötött, szin. és fek. párja	50 fill.
Női harisnyák szin. csikos, leguj. div.	60 fill.
Női harisnyák mintázott cernából	1.00 fill.
Női harisnyák flour fekete, alk. vétel	1.00 fill.
Női harisnyák flour, áttört, egész fin.	1.80 fill.